Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, septembar 2019. - Godina XV - Broj 171 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Nacionalni praznik Bunjevaca

„Dan Dužijance”

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

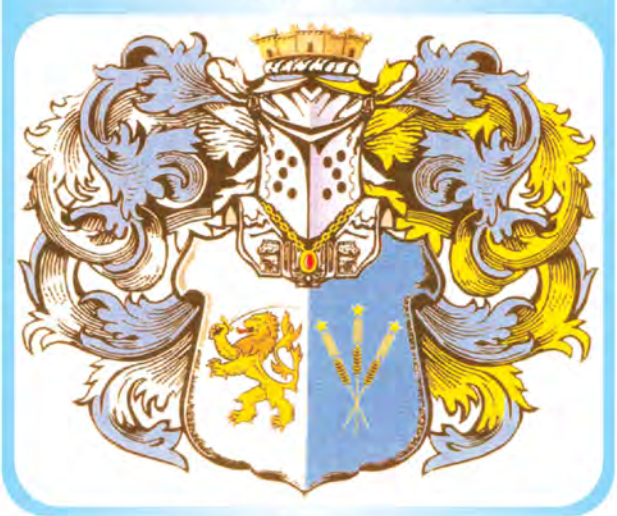

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XV Broj 171
Septembar 2019.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)
Boris Bajić (sekretar Redakcije)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Nacionalni praznik Bunjevaca

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Proslava nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance" je okončana posli niza manifestacija. Centralna proslava održana je u Subotici, na Veliku Gospojinu, po prvi put na otvorenom, prid Bunjevcima, te svim drugim Subotičanima i gostima koji su bili voljni vidit dio tradicije jednog vridnog naroda. A koliko su Bunjevci vridan narod potvrđiva i to što se grčeviti bore za svako zrno žita, za svako zrno života.

Jasno je da kake borbe mora uvik bit. To, čini se, iđe nuz Bunjevce. Došli su u ove krajove ko dobri ratnici, a kad su ratovi svršeni, ostali su da se bore sa surovom prirodom, močvarama i pustarama. Bitke su dobijali, svaki komad zemlje su radom „otimali" i ostali zaljubljeni u njega. I svakom tom komadu su brižno povirili na čuvanje zrnca života. Nisu se bojali rada, a jedinu pomoć tražili su od Boga, pa se jedino njemu i zafaljivaje, toliko virno i redovno, da je iz svega tog nasto jedan prilip običaj dužijance.

Čuva se taj običaj i kroz nacionalni praznik „Dan Dužijance", a čuva se i u svakoj bunjevačkoj kući. I kad je sav poso oko čuvanja ploda završen, Bunjevci su našli način kako da ostanu povezani za zlatom života – kroz novu umitnost u slami.

Borbe je bilo, a biće je i dalje. Pridstoji 2021. godine popis stanovništva u Srbiji, uvik je aktuelno pitanje Bunjevaca, ko su, šta su, čiji su... Tribaće se borit i za naše Bunjevce koji su ostali u Mađarskoj, jel, njima i triba pomoć. Jeste, nikoliko bitaka su izgubili. Moždar malo manje znaju divanit bunjevački, al znaju dobro svoje poriklo.

Strana 6-8

Strana 9-10

Strana 16-18

Strana 19

Strana 20

Strana 24-25

Sadržaj

4
Napravljen korak više
6-8
Zafala za svako zrno života
9-10
Biser kulture Vojvodine
10-12
Dužijanca u Baji i Kaćmaru
16-18
„Dani bunjevačke kulture" u Bajmoku
19
Ravnica ko inspiracija
20
Iz običaja iznikla umitnost
21
Vojvodina u više tehnika
24-25
Lito ispunjeno nastupima
25-26
Podstrek za dalji rad

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODRŽANA JAVNA RASPRAVA O NACRTU ODLUKE O KRITERIJUMIMA ZA FINANSIRANJE RADA NACIONALNI SAVITA NACIONALNI MANJINA

Napravljen korak više

U ponedeljak, 5. avgusta, u zgradi Županije u Somboru, održana je javna prezentacija Nacrta Odluke o kriterijumima za raspodilu sridstava iz budžeta Grada Sombora za finansiranje rada nacionalni savita nacionalni manjina, nakon završetka javne rasprave koja je trajala od 19. jula do 5. avgusta ove godine.

Prezentaciju je vodila načelnica Odiljenja za društvene dilatnosti Gradske uprave grada Sombora **Nevena Rosić** koja je istakla da je Sombor drugi grad u Vojvodini, posli Novog Sada, koji radi na donošenju taki odluka. Pridstavljanju prezentacije prisustvali su i gradski vićnik za oblast nacionalni manjina i saradnje s virskim zajednicama **Silard Janković** i pomoćnik gradonačelnice za oblast međunarodne saradnje **Ivan Šimunov** koji su učestvovali u izradi Nacrta Odluke.

– Grad Sombor preuzeo je kriterijume koji su propisani Zakonom o nacionalnim savetima nacionalni manjina, da nacionalni saveti koji imaju prava da dobiju sredstva su oni koji imaju sedište na teritoriji grada Sombora, da je jezik u službenoj upotrebi na teritoriji grada Sombora, da nacionalne manjine čine najmanje 10% ukupnog stanovništva grada Sombora. Grad je uveo i kriterijum vršenja dela upravljačkih prava, mi imamo ustanove kulture i obrazovanja koje su pojedini nacionalni saveti, proglasili za ustanove od značaja i negovanje identiteta nacionalni manjina, a tu spadaju i pripadnici bunjevačke nacionalne manjine. Primenom ova četiri kriterijuma finansiraćemo rad četiri nacionalna saveta, a to su ma-

đarski, nemački, bunjevački i hrvatski – istakla je načelnica za društvene dilatnosti Gradske uprave grada Sombora Nevena Rosić.

Sekretarka Skupštine grada Sombora **Vera Baljak** kazala je da je jako dobro što kroz ovu Odluku gradonačelnica ne mož donosit rišenje o raspodili sridstava bez prithodnog pribavljanja mišljenja Savita za međunacionalne odnose. Ovaj Nacrt Odluke pridaje se na Gradsko viće koji utvrđiva pridlog, posli čega iđe na Skupštinu. Čim Skupština grada usvoji ovu odluku, gradonačelnica se ovlašćiva da donese rišenje o raspodili sridstava na osnovu utvrđeni kriterijuma.

Na prezentaciji su bili prisutni pridstavnici nacionalni manjina sa teritorije grada Sombora ko i pridstavnici bunjevačke nacionalne manjine **Stanislava Lutkić** i podpridsidnik NSBNM **Mirko Bajić**. Prisutni su pofalili Nacrt Odluke o kriterijumima za raspodilu sridstava iz budžeta Grada Sombora za finansiranje rada nacionalni savita nacionalni manjina i nisu imali primedbi.

Pridsidnik Nacionalnog savita nemačke nacionalne manjine **Mihael Plac** istako je da je grad Sombor lider u donošenju neki odluka koje su neophodne jer po Zakonu o nacionalnim savitima sridstva za većinu nacionalni savita nisu dovoljna za njevo kako funkcionisanje tako i za održavanje svi kulturni i drugi manifestacija pripadnika nacionalni manjina.

– Kada je u pitanju Nemačka nacionalna manjina, grad Sombor je prepoznao uslov koji se odnosi na sedište nacionalnog saveta. Na žalost, s obzirom na to da smo mala nacionalna zajednica to je jedini kriterijum po kojem su nama dodeljena sredstva, ali će u svakom slučaju značiti da podignemo na još jedan viši nivo neke aktivnosti koje sprovode kako nacionalni savet tako i Udruženje „Gerhard", udruženje Nemaca iz Sombora.

Mirko Bajić je pozdravio ovakav pristup i Odluku Grada Sombora i dao punu podršku u njegovoj realizaciji.

– U pridhodnoj verziji Zakona o nacionalnim savitima nacionalni manjina, bunjevačka nacionalna zajednica iskusila je one loše odredbe, vrlo rigidne i čvrste, a nepovoljne odredbe prema nacionalnim savitima nacionalni manjina, osim samo pojedini. Učestvovali smo u tome da se u izminama zakona taj pristup promini. Grad Sombor je išo korak dalje, na temelju tog zakona koji daje takvu mogućnost, i uradio više od onog što sam zakon definiše ko obavezu i omogućio je da i one nacionalne zajednice koje nemaju one striktne uslove koje definiše zakon, u ovim proširenim uslovima koje određiva grad svojim pravom u svom budžetu. Ove, koliko znam, nemačka i bunjevačka nacionalna manjina dobiju tu priliku i pravo da ostvarivaje sridstva. To je od ogromnog značaja za nacionalni savit, jer poznato je da Bunjevci žive skoro stopostotno u Subotici i Somboru. U Somboru je to od ogromnog značaja jer mislim da ćemo prija svega raditi na tom da ponovo vratimo ono što smo kadgod imali u oblasti obrazovanja pa izgubili, da se bunjevački jezik izučava u nekoj od osnovni škula i da kroz ovaj oblik pomognemo naša udruženja, koji ima tri na teritoriji grada Sombora, i da ona mogu ostvarivat one ciljeve koje je nacionalni saviti, ko strateške ciljeve, odredio u oblasti kulture i oblasti informisanja, a koje sad razvijamo. Mi smo, da podsitim, do prija godinu dana imali kancelariju Nacionalnog savita u Somboru, koju smo bili prinuđeni zatvorit jel prosto nije bilo mogućnosti da Nacionalni savit to finansira, a potriba postoji. Razmotrićemo na koji način će se sridstva od Grada Sombora upotribit, i cirugan sam da ćemo odabrat najbolji način da to bude u interesu svi pripadnika bunjevačke nacionalne manjine na teritoriji grada Sombora – istako je podpridsidnik NSBNM Mirko Bajić.

S. L.

PRID NOVU ŠKULSKU GODINU ODRŽANA SIDNICA ODBORA ZA OBRAZOVANJE I SASTANAK AKTIVA UČITELJA

Nove ideje za unapriđivanje nastave

Poslidnje nedilje avgusta Odbor za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine održo je sidnicu, posli čega je uslidio i sastanak Aktiva učitelja koji u osnovnim škulama pridaju izborni predmet bunjevački jezik sa elemetnima nacionalne kulture. Divana je bilo o aktivnostima u novoj škulskoj godini, nuz analizu broja upisani đaka na ovaj izborni predmet.

– Evidentan je štogod manji broj upisani đaka na izborni predmet bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture, al još uvik imamo vrimena za sumiranje rezultata, pa i ponavljanje anketa u onim škulama di su rezultati štogod slabiji u odnosu na ranije godine. Ono što zasad imamo od podataka jeste da će se u 11 škula izučavat bunjevački, a dosad je prijavljeno 312 đaka – objašnjava **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u NSBNM, te dodaje da su na sastanku Aktiva učitelja dogovoreni detalji oko realizacije nastave, a pridavačima je prineta i informacija vezana za stručno usavršavanje.

– Formiran je Tim za praćenje usavršavanja nastavnika i stručni saradnika u škulama, pridstavljen je na Aktivu, a u narednom periodu i BNS ga triba usvojit kako bi bio validan. Tim čine Suzana Kujundžić Ostojić, Mirjana Savanov i moja malenkost – dodaje Tikvicki.

Tim će radit u skladu s Pravilnikom o stalnom stručnom usavršavanju nastavnika koji postoji na nivou države, objašnjava dugogodišnji pridavač bunjevačkog i članica Tima za praćenje stalnog stručnog usavršavanja **Mirjana Savanov**.

– Svaki nastavnik koji pridaje bunjevački jezik sa elemetnima nacionalne kulture kroz razne akreditovane seminare i druge vannastavne aktivnosti stručno se usavršava u svojoj praksi. Konkretno, ono što pratimo u bunjevačkoj zajednici tiče se svi aktivnosti vezani za predmet. Tako ćemo na kraju jedne kalendarske godine sumirat rezultate i vidit koji nastavnik je koliko bio aktivan i koliko je bodova ostvario u stručnom usavršavanju vezanom konretno za bunjevački jezik, a sve u skladu s Pravilnikom o stalnom stučnom usavršavanju – objašnjava ona.

Sastanak učitelja je bio prilika i za razminu iskustava u cilju podizanja kvaliteta nastave izbornog predmeta.

– Sačinili smo jedan zajednički plan, svaki učitelj se aktivno uključiva ko nosilac kake aktivnosti u narednoj škulskoj godini, a objašnjeno je i kako međusobno tribaje sarađivat. Pojedini su izneli sjajne ideje, na primer, nastava bi se sve više mogla odvijat ko projektna nastava, da se bratski povežemo sa škulama, da vidimo kako se uči u drugim škulama, da se dica upoznaje. Ideja ima, ima i posla, triba sredit dokumentaciju, pridvidit aktivnosti u narednom periodu... Važno je da smo spremni za početak nove škulske godine, 13. u kojoj se ko izborni predmet izučava i bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture – zaključiva pridsidnica Odbora za obrazovanje.

N. S.

PO PRVI PUT NA OTVORENOM, PRID VELIKIM BROJOM SUBOTIČANA, OBILUŽEN NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA – „DAN DUŽIJANCE“

Zafala za svako zrno života

Svečano je bilo u četvrtak u Subotici kad je centrom varoši prošo defile učesnika obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”. Dica, mladi, i oni malo stariji, priko 400 učesnika, obučeni u narodne nošnje, pridvođeni bandašom i bandašicom imali su istu ideju – pokazat dio tradicije bunjevačkog življa, tako lipo sklopljene u mozaik šarene Subotice – a sve ko zafala za uspišan cilogodišnji posonigovanja zrna žita, od sitve do žetve.

Najsvečaniji čin proslave bio je svakako momenat kad su bandaš i bandašica pridali domaćinu proslave kruv od novog žita. Bio je to

POŠTIVANJE BLAŠKA RAJIĆA

Dužijanca je bunjevački narodni običaj i potiče iz paganski vrimena, koji je vikovima prinošen s kolina na kolino. S virom u Boga privodi se kraju najvažniji poso u godini – ris. Kad bandaš kaže gazdi da je ris gotov, a gazda mu odgovori – „S Božijom pomoći” – i pozove sve risare, komšije i rodbinu na Dužijancu – počinje slavlje svršetka žetve.

Blaško Rajić je 1911. godine, u Župi Svetog Roke u Keru, prvu javnu proslavu dužijance organizovo uvođenjom simbola dužijance u crkvu. Zato se svake godine, u znak poštivanja i zafalnosti na ovaj čin, tokom proslave praznika obađe i spomen-bista Blašku Rajiću, te položi cviće.

Tako je i ove godine dr Suzana Kujundžić Ostojić, po zaustavljanju svečane povorke, i položila cviće na spomen-bistu koja čuva sićanje na Blaška Rajića.

Zagorka Panić

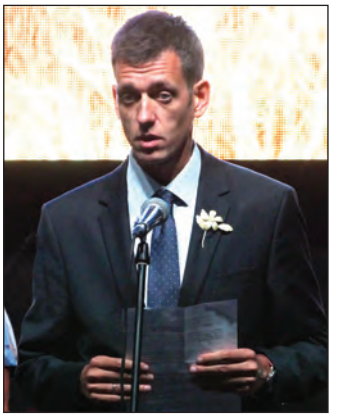

Miroslav Ilić

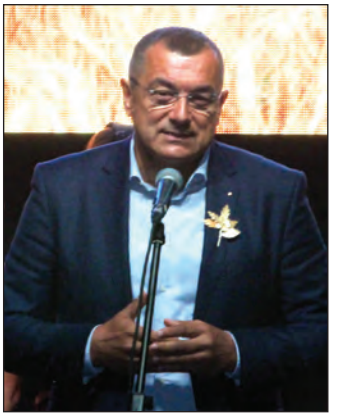

Zoran Milošević

Ivan Bošnjak

simbol zaključenja centralne manifestacije, a nacionalni praznik, u realizaciji Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca", nuz podršku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, te pomoć bunjevački udruženja, se proteže od Svetog Marka, kad se žito blagoslovi, do Velike Gospojine kad se zafaljiva na plodovima.

– Pridajem vam ovaj kruv od novog žita sa naši plodni njiva da Dužijancu još dugo slavimo – kazala je **Dunja Mačković**, bandašica, pridajuć kruv od novog žita pridsidnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzani Kujndžić Ostojić**, dok joj je **Vladimir Vuković**, bandaš, prido vinac od novog žita.

– Dok sam primala ovaj kruv, mislila sam se koliko je dosad kruva ispečeno, koliko je žita požnjeveno, da bi nas, Bunjevaca, i svi drugi sugrađana, bilo u ovolikom broju. Koliko je samo truda, znoja i volje uloženo da se ova nepregledna ravnica otme od onog što su naši prici zatekli kada su stigli dovde. Iz sveg tog je iznikla Dužijanca – istakla je pridsidnica NSBNM, te je dodala da je u prithodnom periodu bunjevački posto priznat ko jezik, a ne samo govor, te nastavila:

– Učinićemno sve da bunjevački bude službeni jezik u Subotici i u svim mistima u kojima je utkana naša istorija. Uostalom, prvi statut Subotice pisan je na bunjevačkom, a sad bi se mogli vratit di nam je misto.

Slavili su Bunjevci i ranije svoj nacionalni praznik, al je centralna proslava uvik bila u Velikoj vićnici Gradske kuće u Subotici. Napor da se sve pribaci na otvoreno nije bio jednostavan, al je pogled na pun gradski trg bio najbolja nagrada za sav uloženi trud. Bunjevci, al i svi drugi sugrađani, rado su uživali u promociji tradicije.

U ime lokalne samouprave praznik Bunjevcima je čestitala **Zagorka Panić**, pomoćnica gradonačelnika i gradska menadžerka.

– Okupili smo se u srcu Subotice, na mestu gde je utkana sva naša istorija i na kome se prepliću sadašnjost i budućnost. Ovo je tradicionalna svetkovina ponosa i dostojanstva, zahvale na novom žitu i hlebu. Slavimo i najviše ljudske vrednosti, marljivost, mukotrpan rad, upornost, a uvažavanje posebnosti je temelj budućnosti i napretka. Lokalna samouprava je uvek tu da bude siguran partner, podrška, ne samo za čuvanje Dužijance, nego za sve ono što baštini tradiciju i kulturu, a Subotica je poznata po negovanju različitosti koje nas zbližavaju.

MISA ZAFALNICA

Fra Zdenko Gruber blagoslovio kruv od novog žita

Veče uoči Velike Gospojine u Franjevačkoj crkvi u Subotici održana je svečana misa – zafalnica. Tom prilikom su pridstavljeni bandaš i bandašica, Vladimir Vuković i Dunja Mačković, a oni su i doneli kruv od novog žita kojeg je, potom, gvardijan Franjevačke crkve fra Zdenko Gruber i blagoslovio.

On se tom prilikom podsitio Svetog Franje, osnivača franjevački redova, koji je bio jedan od oni koji su zafaljivali Bogu na svim darovima, stvorenjima, svemu onome dobrom čime nas obasipa.

I Nikola Babić, prvi pridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, istako je značaj čina blagoslova kruva.

– Naišli smo na veliko razumivanje kod naših Franjevaca, da možemo bit dio mise u okviru obilužavanja Velike Gospojine. Raduje me i velik broj oni koji su došli i na misu i na proslavu Dužijance, jer naš narod dobro zna da se na Veliku Gospojinu upravo ide u crkvu i na Dužijancu – istako je Babić, i danas aktivan, ko podpridsidnik NSBNM.

U svom izlaganju **prof. Miroslav Ilić**, pomoćnik pokrajinskog sekretara za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednica podvuko je ideju o borbi Bunjevaca za očuvanje samobitnosti.

– Ova borba je prolazila, a prolazi i dalje, kroz velike izazove i iskušenja. Jedini koji razumeju težinu tih izazova i koji imaju empatiju prema Bunjevcima jesu Srbi, jer Srbe i Bunjevce veže bolno iskustvu koje se tiče pokušaja nasilnih asimilacija. Jedan od takvih činova desio se u maju 1945. godine, kada je Glavni narodno-oslobodilački odbor u formi naredbe poništio bunjevačku i šokačku samobitnost.

Pokrajinski sekretar za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku dilatnost **prof. dr Zoran Milošević** nuz čestitke je uputio i riči zafale.

– Hvala vam što smo zajedno i što promovišemo nešto što nije samo tradicija, nego i moderna Srbija. Čuvamo sećanje na naše pretke, promovišemo skromnost, posvećenost i vrednoću, sve što nam treba za budućnost. Vrednosti koje stvaramo jesu da ostanemo vredni, radni i skromni, a drugo da uspostavimo dijalog unutar sebe, da dida i dite budu zajedno, da promišljaju zajedno o vrednostima koje su bliske i mladima i starima, da nađemo u sebi mir, kao i mir u odnosima sa drugima u našoj lepoj Subotici, Vojvodini i Srbiji.

Okupljene je pozdravio i **dr Ivan Bošnjak**, državni sekretar u Ministarstvu uprave i lokalne samouprave.

– Hvala na pozivu na katoličku Veliku Gospojinu, a mi vas pozivamo na pravoslavnu u Zrenjaninu. Upravo to govori kako mi i na koji način vidimo ovaj grad, Bačku, Vojvodinu i Srbiju. Vidimo ovo kao nešto gde zajednički radimo, stvaramo, a kada treba da slavimo, ali i da se čuvamo da bismo mogli da trajemo – dodo je Bošnjak.

Posli pozdravni govora uslidio je kulturno-umitnički program u kojem su učestvovali BKC „Tavankut", PG „Kolo" Tompa, GKUD „Sombor", KPD „Jedinstvo Egyseg", OKUD „Mladost", KUD „Aleksandrovo" i KUDŽ „Bratstvo", s bunjevačkim folklorom, dok se **Katarina Novaković** pridstavila s groktalicom.

Cila proslava zaključena je tradicionalnim bandašicinim kolom koje je otvorilo vrata za sve one koji poštivaje bunjevačke običaje.

N. S.

ODRŽANI „DANI BUNJEVAČKE KULTURE" U NOVOM SADU

Biser kulture Vojvodine

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevački kulturni centar – Novi Sad" po šesti put je realizovan projekat „Dani bunjevačke kulture". Bila je to jedinstvena prilika da se Bunjevci još jedared pridstave i u Novom Sadu, administrativnom centru Vojvodine, al i mistu di živi velik broj Bunjevaca.

Čitav program se razvijo kroz nikoliko segmenata. Tako je, nuz podršku Kulturno-umitničkog društva „Bunjevka" i Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci", najprija postavljena etno-izložba koja je otkrila temu dužijance. Tako su u prostorijama Kulturnog centra Novog Sada bili postavljeni ključni eksponati ovog tradicionalnog bunjevačkog običaja, vezani za žito, brašno, kruv, slamu, nuz svečanu krunu, aranžmane od zlatnog klasja i neizbižne umitničke slike od slame.

Mirko Bajić

Dragana Milošević

Aleksandar Petrović

Drugi dio pridstavljanja Bunjevaca u Novom Sadu upriličen je svečanom povorkom, odnosno proslavom nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance". Svečana povorka koju su pridvodili bandaš i bandašica **Vladimir Vuković** i **Dunja Mačković**, a činili su je mladi u nošnjama iz KUDŽ „Bratstvo", BKC „Tavankut" i KUD „Aleksandrovo", članovi bunjevački udruženja iz Novog Sada i Subotice, al i počasni gosti, prošla je centrom Novog Sada. Na trgu isprid Gradske kuće u Novom Sadu odigrano je bunjevačko kolo, a potom je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, položila vinac od žita na spomen-tablu na mistu di je 1918. godine održana Velika narodna skupštine, na kojoj su i Bunjevci udarili temelje države u kojoj i danas žive.

Finale programa, podržanog i od strane Nacionalnog savita bunjevačke nacionale manjine, Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca" i UG „Bunjevački omladinski centar", bilo je svečano otvaranje „Dana bunjevačke kulture" u Novom Sadu.

Prisutni su tom prilikom mogli čut značajne detalje o dužijance i zašto je ona tako važna za bunjevačku zajednicu u Srbiji, divanila je o tom **Stela Bukvić**, dok je **Tamara Babić** izvela svečanu pismu „Podvikuje bunjevačka vila". Potom je velik broj okupljeni gostivi i zvanič-

nika u ime Grada Novog Sada i Pokrajinske vlade pozdravio **Mirko Bajić**, ko podpridsidnik „Bunjevačkog kulturnog centra – Novi Sad".

– Naš Centar po šesti put organizuje „Dane bunjevačke kulture" u Novom Sadu u cilju da se u našem centru Vojvodine, u jednom od najvažniji i najlipši varoši Srbije, koja je centar kulture, prikažu kultura, tradicija i nasliđe bunjevačke zajednice. Kako to volimo kazat, ovo je prilika da se i u Novom Sadu vidi da postojimo, i da se vidi ono što radimo, ne samo na polju kulture, nego i u informisanju, obrazovanju i nigovanju našeg jezika. Naravno, to ne bi mogli brez podrške, pa se zato ovim putom i zafaljivam Sekretarijatu za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama AP Vojvodina, ko i Gradu Novom Sadu – istako je Bajić.

Kako je istakla **Dragana Milošević**, pokrajinska sekretarka za kulturu, javno informisanje i odnose sa virskim zajednicama, bila je to lipa prilika za tradicionalno nigovanje bunjevačke kulture.

– Ovo je dan kada slavimo život, rad, kada slavimo ono što je najznačajnije za nas, jezik, tradiciju, običaje, sve ono što čini identitet jednog naroda. Ako poštujemo istoriju, svoju i tuđu, a nadasve zajedničku, imaćemo i zajedničku budućnost. Proslavili smo prošle godine stogodišnjicu od Velike narodne skupštine, podsetili se velike uloge Srba i Bunjevaca, i svih ostalih poslanika drugih narodnosti. Imali su naši preci hrabrosti za vizionarsku odluku, nisu bili strašljivi da je sprovedu u delo i donesu budućnost za sve nas. Ta odluka da budemo opredeljeni jedni prema drugima nas i obavezuje da organizujemo ove dane, obaveza je to zbog naših potomaka i budućnosti, zbog svega onoga što su nam preci ostavili u amanet. Jer, bez poštovanja istorije, kulture i jezika, nemamo ni identitet – istakla je Dragana Milošević.

Dužijanca, bunjevački izvorni običaj, niguje se na našim prostorima već više od tri vika, koliko je i prošlo od dolaska Bunjevaca na tlo plodne ravnice. Taki običaj čast je prikazat i u Novom Sadu, a gradski oci daju podršku promociji pravi vridnosti.

– Prepoznali smo jedni u drugima iskrenog prijatelja, saradnika, partnera. To govore i istorija i tradicija, to govori odnos sprskog naroda, ne samo prema Bunjevcima, nego i prema pripadnicima svih 26 nacija sa kojima delimo ovo nebo i koji sa nama dele u poslednje vreme mnogo više dobrog nego zlog. Imao sam čast da govorim ispred zgrade u kojoj se dogodio istorijski događaj, gde je većinski srpski narod, uz podršku Bunjevaca i drugih naroda, ispisao zlatnim slovima istoriju Vojvodine – naglasio je **Aleksandar Petrović**, pomoćnik gradonačelnika Novog Sada **Miloša Vučevića**, koji je i šesti put bio nuz Bunjevce u okviru obilužavanja „Dana bunjevačke kulture" u Novom Sadu.

N. S.

ODRŽANO PRIKAZIVANJE OBIČAJE DUŽIJANCE REPUBLIKI MAĐARSKOJ

Dužijanca u Baji

Udruženje „Vereš Pal" iz Baje, Republika Mađarska, je u subotu, 24. avgusta, bilo domaćin pridstavnika Bunjevačkog nacionalnog savita koji su učestvovali u organizaciji okruglog stola na temu saradnje s Bunjevcima u Mađarskoj i kulturno-umitničkom programu vezanom za običaj Dužijance. Ovaj događaj je uvršćen u niz menifestacija koje su bile dio obilužavanja „Dana Dužijance" ove godine.

U okviru okruglog stola su se isprid BNS pristavili **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BNS i pridsidnik IO BNS **Branko**

Pokornić, a od strane pridstavnika Bunjevaca u Mađarskoj isprid Udruženja „Vereš Pal" **Laslo Kaćmari** i bivši gradonačelnik Grada Baje **Sel Peter**.

– Ovo je dosad najplodnija saradnja s Bunjevcima u Mađarskoj di smo imali prilike čut i vidit njeva i naša iskustva vezana za upotribu bunjevačkog jezika, način kako mi možmo pomoć oko tog da se oforme sekcije na bunjevačkom jeziku u Mađarskoj za sve one koji su zainteresovani naučit il obnovit pasivno znanje bunjevačkog maternjeg jezika. Biće organizovani i „Bunjevački divani" koji će se jedared misečno odžavat u Baji. Ovaj projekat je podržala Pokrajinska vlada i sekretarijati – kazala je pridsidnica BNS **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

Posli održanog okruglog stola uslidila je svečana povorka u bunjevačkim narodnim nošnjama kroz centar Baje, a zatim je nastavljen kulturno-umitnički program u kojem je učestvovalo KUDŽ „Bratsvo" iz Subotice s običajom „Dužijance" i spletom bunjevački igara. U centru Baje je bio postavljen promotivni štand s eksponatima od slame i štampanim izdanjima na bunjevačkom jeziku koje su positioci ove manifestacije mogli vidit. Štand je priredilo KUD „Bunjevka" iz Subotice.

Cilj buduće saradnje je uspostavit što bolji odnos s Bunjevcima u Mađarskoj u vidu razmine iskustava na polju nigovanja maternjeg jezika, da im se pomogne oko priznavanje bunjevačke nacionalne zajednice u Republiki Mađarskoj, razmina štampani izdanja, od knjiga do novina, i razni drugi publikacija pisani na bunjevačkom jeziku ko i nigovanje bunjevački običaja koji su se vrimenom u Mađarskoj zaboravili. **T. B.**

BUNJEVAČKA DUŽIJANCA ODRŽANA I U KAĆMARU

Potribno pojačat saradnju

U subotu, 10. avgusta, žetveni običaji Bunjevaca pritočeni u Dužijancu, pridstavljeni su i Kaćmaru, Republika Mađarska. Rič je o nastavku saradnje BKU „Neven" i Bunjevačkog kulturnog centra iz Subotica koja traje godinama unatrag.

Kako ističe **Miroslav Vojnić Hajduk**, prvi čovik BKC Subotica, početna ideja da se promini termin održavanja urodila je plodom.

– Prija smo Dužijancu organizovali 20. avgusta, to je državni praznik u Mađarskoj, pa je obično na taj dan tušta manifestacija. Zato smo zajedno odlučili termin malo prominit i to je donelo rezultat – bilo je značajno više gostivi na obilužavanju

Dužijance – divani Vojnić Hajduk.

Nuz BKU „Neven" i BKC Subotica velik doprinos u organizaciji, kako kaže Vojnić Hajduk, dali su UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora, KPD „Jedinstvo-Eđšeg" iz Bajmoka i Foklorni ansambl „Sunce".

– Nuz sve nji, ko i članice „Nevena”, škulsku dicu i orkestar Aleksandra Dujmovića, pripravljen je program koji je bio „pun pogodak”. Meštani Kaćmara nemaje tušta prilike za druženje sa sunarodnicima iz Srbije, za zabavu, tako da su zaista uživali. Ne bi falio el kudio program, dovoljno je bilo vidit reakcije publike. Naravno, mora bit štogod i što nam malo pokvari utisak, a to je ovaj put bilo dugo čekanje na granici. Izazvalo je to dosta nervoze, al je program održan, s minimalnim i opravdanim zakašnjenjom.

Saradnja s Bunjevcima iz Mađarske mora bit, smatra Miroslav Vojnić Hajduk, na višem nivou.

– Imali smo ovom prilikom veliku podršku Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i pridsidnice dr Suzane Kujundžić Ostojić, iskreno, i više neg što smo očekivali. Moramo nastavit tako, jel naša čeljad nemaje podršku vlasti u Mađarskoj, nisu priznati ko nacionalna manjina i mi njim moramo pomoć da sačuvaje svoje bunjevačko ime, običaje, kulturu, pa i jezik. U Kaćmaru, na primer, danas ima oko 3.000 stanovnika, većina su našeg porikla, al, nažalost, ne divane, el slabo divane svoj maternji jezik. Zato bi bilo poželjno što više popravit saradnju, pravit češća druženja, okupljanja, ne samo na Prelo i Dužijancu, a nuz pomoć Nacionalnog savita sigurno možemo uradit više. **N. S.**

SIDNICA ORGANIZACIONOG ODBORA NSBNM ZA PRIPRAVLJANJE BUNJEVAČKI NACIONALNI PRAZNIKA

Planovi za budućnost

Posli održanog jednog od bunjevački nacionalni praznika, „Dans Dužijance 2019.”, u utorak, 27. avgusta, održana je 4. sidnica Organizacionog odbora BNS-a za pripremu bunjevački nacionalni praznika, na kojem je glavna tema bila analiza organizacije „Dana Dužijance 2019.”. Svako od prisutni članova ovog radnog tima je izno svoje utiske o tom kako je manifestacija organizovana, s obzirom na to da je po prvi put ovaj bunjevački nacionalni praznik bio organizovan na otvorenom prostoru u centru Subotice.

– Ove godine smo organizovali „Dan Dužijance” na otvorenom prostoru i smatramo da je organizacija za prvi put bila dobra, naravno, s određenim propustima na kojima ćemo u budućnosti radit kako bi ji otklonili. Publika je imala prilike vidit bogat program niza manifestacija koje su prithodile obilužavanju „Dana Dužijance 2019.”, ko i svečan program na sam dan obilužavanja ovog praznika, 15. avgusta, na Veliku Gospojinu. Dogodine ćemo poradit na tom da program bude još bolji i bogatiji i na čast bunjevačke nacionalne zajednice – kazala je **Kata Kuntić**, pridsidnica Organizacionog odbora.

Što bolji timski rad i još bolja koordinacija izmed članova Organizacionog odbora u organizaciji naredni bunjevački nacionalni praznika omogućiće još bolje pridstavljanje bunjevačke nacionalne zajednice, kako u zemlji tako i van granica naše zemlje. **T. B.**

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA AVGUST

Subotičani proslavili Dan Grada

Subotičani su i ove godine proslavili Dan Grada brojnim kulturno-umitničkim manifestacijama. Obilužavanje Dana Grada počelo je u četvrtak, 29. avgusta, otvaranjom izložbe slika s likovne kolonije „Vidovdan 2019." u vestibilu Gradske kuće, i nastupom lokalnog kvarteta „Ming" u Parku Rajhla Ferenca. Muzički program na velikoj bini u centru varoši nastavljen je potom u petak, 30. avgusta, koncertom Subotičkog tamburaškog orkestra, posli čega je uslidio koncert **Nataše Bekvalac**.

U subotu, 31. avgusta, održana je Svečana sidnica Skupštine grada, kad je isprid Gradske kuće podignuta zastava u spomen na 1. septembar 1779. godine kad je Subotica dobila status „slobodnog kraljevskog grada". Na Svečanoj sidnici Skupštine grada ove godine dodijeno je zvanje Počasni građanin, posthumno književniku **Danilu Kišu** i priznanje „Pro Urbe", defektologu **Danijeli Andrašić**, direktoru Doma za učenike **Robertu Đivanoviću** i profesoru **Jožefu Njeršu**.

U subotu je na velikoj bini održan nastup Subotičkog simfonijskog orkestra i operske dive **Jadranke Jovanović**, dok su u nedilju nastupili domaći bendovi El gusto del flamenko i Night cruisers i mađarski bend Anna and the Barbies. U nedilju, 1. septembra, je održana i sportska manifestacija 3. Subotički polumaraton, dok su 2. septembra, bebe rođene na Dan grada u Opštoj bolnici, positili gradonačelnik i pridsidnik Skupštine grada.

Budžet za proslavu Dana Grada ove godine iznosio je 3.461.000 dinara.

Ustupanje zemljišta brez naknade

Odbornici su na 4. vanrednoj sidnici Skupštine Grada, koja je održana 27. avgusta, odlučivali o samo jednoj tački Dnevnog reda, a to je ustupanje državnog zemljišta investitoru, kompaniji „Bojsen Abagssisteme". Odbornici su i pored rasprave, sa 48 za i jednim glasom protiv podržali odluku po kojoj se brez naknade ustupa zemljište, oko 10 hektara ovoj kompaniji za svoj privredni pogon u Privrednoj zoni Mali Bajmok.

Bojsen kompanija bavi se proizvodnjom izduvni sistema za automobilsku industriju, kazo je gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**, podsićajuć na značaj ulaganja strani investitora u naš Grad:

– Otvara se novih 500 radnih mesta, i Lokalna samouprava radi na otvaranju novih radnih mesta. Kompanije Bojsen je jedna svetska kompanija koja ima svoje proizvodne pogone na svim kontinentima. To je najveća strana investicija u Subotici do sada. Očekujemo u narednom periodu skoriji početak gradnje. Siguran sam da će se na ovaj način podići produktivnost, ne samo Subotice nego i okolnih mesta jer će se svakako kompletna privreda severa Vojvodine nasloniti na ovu novu fabriku iz razloga što se radi o čistoj proizvodnji – kazo je gradonačelnik.

Iako je opozicija na čelu s odbornikom **Jeneom Maglaijom** glasala za ovu odluku, ustupanje zemljišta stranom investitoru po njemu nije najbolja odluka, jel bi se, kako kaže, ipak veća pažnja tribala priusmirit na domaće privrednike:

– Mislim da je Subotica izgubila faktički ove četiri godine, u tom smislu da je trebala da uradi strateške promene koje se tiču budućih investicija, a to je da se u Subotici zapošljavaju ljudi sa kvalitetnom stručnom spremom, prvenstveno visoka i viša stručna sprema. Nije perspektiva Subotice da zapošljavamo manualnu radnu snagu sa prosečnim platama od 350 do 400 eura, a ovde vidimo da nam najveći broj mladih ljudi odlazi iz Subotice zato što je to nedovoljno da bi im pružalo neku perspektivu života – poručio je odbornik Jene Maglai iz Pokreta za građansku Suboticu.

Na vandrednoj sidnici Skupštine Grada nisu bili odbornici Demokratske stranke koji bojkotuju rad ovog tila već niko vrime.

Obilužen Dan sićanja na stradale Srbe u akciji „Oluja"

Savez srpski udruženja Severno-bačkog okruga organizovo je u Vestibilu Gradske kuće u Subotici obilužavanje sićanja na stradale Srbe u akciji „Oluja". Otvorena je izložba „Oluja - zločin koji se pamti", a izložena su i dokumenta i fotografije o stradanju Srba na području Hrvatske i Bosne i Hercegovine od 1991. do 1995. godine. Autori izložbe su **Veljko Đurić Mišina** i **Nenad Antonijević**. U okviru obilužavanja Dana sićanja na žrtve „Oluje" prikazan je i dokumentarni film Sime Brdara „A Bog je ćutao", o mučenjima i stradanju srpske dice i njevi porodica. Pored ovog, održana je i prezentacija monografije Instituta za savrimenu istoriju, „Kordun – od Vojne granice do Republike Srpska Krajina", više autora.

Proslava Svetog Ištvana, nacionalnog praznika Mađara

Savez vojvođanski Mađara organizovo je proslavu Dana Svetog Ištvana, mađarskog nacionalog praznika, u Subotici i na Paliću. U subotičkoj katedrali Svete Tereze Aviljske održana je prvo misa zafalnica u čast novom kruvu. Posli tog na Paliću je uslidilo ekumensko osvićenje kruva od novog žita i govor pridsidnika SVM-a **Ištvana Pastora** i **Matea Kočiša**, šefa poslaničke grupe Fidesz u mađarskom parlamentu.

Ovom prilikom Pastor se ovako obratio prisutnima:

– Ove, 2019. godine Mađari ponovo zajedno donose odluke. Ne podrazumeva izolovanost od nacije to što nismo u istoj državi. Naše odluke su zajedničke. Mi prihvatamo i želimo da Mađarsku vodi vlada, ona koja teži da država i dalje bude suverena i hrišćanska. Mi, Mađari u Vojvodini, istovremeno moramo doneti i sopstvene odluke. One su delom pojedinačne, a delom se odnose i na zajednicu. Sve te odluke utiču i na pojedinca i na zajednicu, a ne preterujemo ako kažemo da utiču i na ceo narod – kazo je Pastor okupljenima.

U Regionalnoj privrednoj komori održano je pridavanje na temu servisa Moj e-Račun

Zainteresovani pridstavnici subotički kompanija imali su mogućnost prisustvovat edukaciji na temu servisa Moj-eRačun u Regionalnoj privrednoj komori. Organizator pridavanja bila je kompanija Doklup Servis Moj-eRačun, tržišni lider u razmini elektronski računa i dokumenata. Digitalizacija poslovanja i uvođenje elektronski računa, odnosno drugi elektronski dokumenata svakako je put kojim sve značajnije kompanije iđu u savrimenom svitu.

Partner Servisa Moj-eRačun je kompanija SAOP, dio Solitea grupacije, kazo je **Goran Bjelica**, menadžer u ovoj kompaniji:

– U današnjem svetu digitalizacije, veštačke inteligentije i robotike Saop je kompanija koja svoja rešenja razvija i modernizuje. U skladu sa tim razvili smo elektronsku razmenu računa sa servisom Moj-

eRačun kako bi našim korisnicima omogućili efikasnije i konkurentnije poslovanje kako u Srbiji tako i u inostranstvu.

Nenad Solujić iz kompanije Doklup kazo je ovom prilikom da je glavni cilj pridavanja svakako upoznavanje s efikasnijim poslovanjom:

– Cilj je svakako da se dođe do brojih benefita, odnosno efikasnijeg poslovanja, sigurnije razmene dokumenata, i na taj način obezbedi potpuna kontrola, od izdavanja dokumenata do samog puta, odnosno transporta dokumenata, do preuzimanja od strane krajnjih korisnika. Kompanije su već uveliko spremne za ovakav vid poslovanja, to možemo videtei na način da se sve veći broj kompanija uključuje u ovakav vid razmene, a benefiti su brojni.

Nakon pridavanja i aktivnog učešća u pridavanju svi polaznici su dobili i potvrdu o uspišno završenoj edukaciji.

Počeli radovi na izgradnji kanalizacione mriže na Paliću

Počeli su radovi na izgradnji kanalizacione mriže i potisnog voda do pričistača na Paliću, poručili su iz Gradskog odbora SVM. Izgradnja 15 kilometara kanalizacione mriže i 5 kilometara potisnog voda dio su projekta koji finansira nemačka KfW banka. Radovi su počeli na sedam lokacija, kazo je **Đerđ Šugar**, direktor Javnog komunalnog priduzeća „Vodovod i kanalizacija":

– Prvobitno Kozaračka, koja će se završit do kraja miseca, Nikole Tesle čiji je završetak predviđen 7. septembra, Partizanska ima dve deonice, prve je završetak 6. septembra, a druge 10. septembra, Ulica Jasenovačka, čiji je rok za završetak 10. septembar, Sutjeska ulica koja će se raditi u više deonica, a rok za završetak je 25. septembar. Ulica Marka Oreškovića, do 25. septembra takođe, i Jezerska ulica koja će biti gotova do 15. septembra.

Optimalan broj domaćinstava koji će se moć priključit je 500, i to po cini od 27.000 dinara, koja će se moć platit u 24 rate el u cilosti, nuz popust od 20 odsto.

Pridsidnica Gradskog odbora SVM-a **Timea Horvat** pozvala je ovom prilikom građane da se priključe na ovu mrižu:

– Zaključivanje prvih ugovora za priključenje na kanalizacionu mrežu može se očekivati početkom sledeće godine, a naravno, sve će zavisiti od rokova i dinamike izgradnje. Ja bih molila ovom prilikom sve sugrađane i Palićane da koriste priliku i da se što više njih priključi na kanalizacionu mrežu, jer naša je zajednička odgovornost zaštita životne sredine, i naš zajednički cilj jeste poboljšanje turističkih mogućnosti Palića, turističkog potencijala i zaštita i očuvanje Palićkog i Ludaškog jezera, samim tim svako će imati svoj doprinos – kazala je Timea Horvat.

Marta Dobo, pridsidnica Savita Mesne zajednice „Palić" kazala je da će prilikom radova pojedine dionice bit otežane za saobraćaj:

– U pitanju je jedna velika investicija, i više delova radiće se u isto vreme, pa će to možda stvarati nepogodnosti kada je u pitanju saobraćaj. Ipak, ako veći deo Palića bude prekriven kanalizacijom i vodom moći ćemo da budemo ponosni i sretni.

Biciklističke staze na radost meštana

Otpočela je izgradnja biciklističke staze u dužini od 4,9 kilometara u Bačkim Vinogradima. Biciklistička staza koja će povezivat naselja Bački Vinogradi i Ašothalom dio je prikograničnog projekta „Opti-Bike". **Ilona Petrik**, meštanka Bački Vinograda, kaže da ovim putom često prolazi, te će joj izgradnja staze mnogo značit:

– Kada idem po vodu često prolazim ovuda, dobro će doći svima, i deci i starijima. Tu su često gužve i to je dobro što vodi do granice – kaže Ilona.

Optimizacija saobraćaja u pograničnoj zoni, glavni je cilj projekta kazo je **Akoš Ujhelji**, menadžer ovog projekta:

– U okviru „Opti-Bike" projekta izradili smo i projektno-tehničku dokumentaciju za mrežu biciklističkih staza u Subotici ukupne dužine 22 kilometra, a u Tompi za 4,9 kilometara. Ukupan budžet projekta je 2,5 miliona evra, od čega Evropska unija finansira 85 odsto, a Grad Subotica 15 odsto. Kada su u pitanju partnerski gradovi, Tompa je već započela izgradnju biciklističke staze, a Ašothalom će uskoro raspisati javnu nabavku – kazo je menadžer projekta.

Izvođač radova je preduzeće PTP Dubrava d.o.o. iz Bajmoka.

Akcija usmirena na smanjenje nezgoda

Zajednička akcija saobraćajne policije Policijske uprave i volontera Crvenog krsta naziva „Život se gubi u deliću sekunde" za cilj ima smanjenje nezgoda koje se prema statistiki zdravo često javljaje zbog neprilagođeni brzina.

Akcija je počela na tri lokacije, u gradu, na Paliću i kod naplatne rampe na auto-putu kod petlje „Jug" di su vozačima diljene brošure koje sadrže informacije o glavnim rizicima u toku vožnje. Ova akcija realizovaće se do kraja septembra, kazo je **Vladan Gajić**, načelnik Odiljenja saobraćajne policije u Subotici:

– Izvršenom analizom uzroka saobraćajnih nezgoda na našoj teritoriji utvrđeno je da se oko 40 odsto saobraćajnih nezgoda dogodi usled neprilagođene brzine, i zato će posebna pažnja biti usmerena na svest vozača koliko je bitno da se pridržavaju propisane brzine. Tokom realizacije projekta, koji će trajati do 30. septembra, policijski službenici ukazivaće vozačima na rizike koje brza vožnja nosi sa sobom. Apelujemo na vozače da se pridržavaju propisane brzine kretanja, da ne voze pod dejstvom alkohola, obavezno koriste sigurnosne pojaseve, da ne koriste mobilne telefone tokom vožnje niti druge uređaje za komunikaciju ukoliko ne poseduju koja omogućava telefoniranje bez korišćenja ruku i da se pridržavaju ostalih saobraćajnih propisa jer tako štite kako svoju, tako i bezbednost drugih učesnika u saobraćaju – kazo je načelnik Gajić.

Kako se zaštitit na vrime

„Bezbidan grad-bezbidni građani" naziv je novog projekta koji Ge-rontološki centar realizuje zajedno s Policijskom upravom Subotica, a u cilju podizanja svisti naši najstariji građana o svim opasnostima u kojima se mogu nać, i o tom kako povećat sopstvenu bezbidnost. Direktor Gerontološkog centra **dr Nenad Ivanišević** naglasio je značaj organizovanja aktivnosti, odnosno edukativni radionica u tom pravcu:

– Ideja projekta koji smo mi nazvali „Policajac u zajednici" jeste da upravo zajedno sa Policijskom upravom u Subotici kroz zajedničke programe edukacije edukujemo naše korisnike kako je moguće sprečiti nastanak krivičnog dela, i kako reagovati kada se, na žalost, krivično delo desi. Ne zatvaramo oči, problem nazivamo pravim imenom, znamo da se ti problemi dešavaju. Nekoliko naših korisnika jesu bili žrtve izvršenja krivičnih dela i upravo to i jeste bila ideja da zajedno i na inicijativu Policijske uprave razgovaramo sa našim korisnicima i da im policajci prenesu praktična iskustva kako se treba

ponašati da ne bi došlo do krivičnih dela, a opet kako se ponašati i ako dođe do krivičnih dela, odnosno kako u tome slučaju reagovati i kome to prijaviti.

Nemanja Broćilović, pomoćnik komandira policijske ispostave Subotica 1, kaže da su stariji sugrađani na meti izvršiteljima krivični dila, al da je taj problem u opadanju iz godine u godinu zafaljujuć brzoj reakciji:

– Ono što bi savetovali našim najstarijim sugrađanima jeste da prilikom vožnje bicikala tašnu ne nose na njemu ili na korpi na zadnjem delu, jer na taj način postaju lake žrtve izvršilaca krivičnih dela. Novac da ne nose nakon podizanja penzije, ili plaćanja i kupovine u rukama, i druge slične stvari da ne rade na način na koji bi mogli da postanu laka žrtva za izvršioce krivičnih dela.

Projekat usmiren na povećanje bezbidnosti najstariji sugrađana podržala je i Lokalna samouprava, naglasio je **Ilija Đukanović**, član Gradskog vića zadužen za oblast socijalne zaštite:

– Mislim da nije dovoljno da na samo 15. jun, Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad starijim osobama, pričamo na temu bezbednosti najstarijih sugrađana. Mislim da je ovo pravi put i primer kako treba da sarađuju Policijska uprava i naše ustanove.

U Policijskoj upravi u Subotici biluži se smanjenje krivični dila krađe i to za 86 odsto u odnosu na isti period lane.

Dom za dicu ometenu u razvoju „Kolevka" dobio vridnu donaciju

U Dom za dicu ometenu u razvoju „Kolevka" pristigla je donaciju u vidu 1.200 majica koju su obezbidili Ambasada Crne Gore i jedna firma iz Lazarevca. Savitnik konzula **Vuk Rakočević** kazo je da je donacija realizovana posridstvom crnogorskog državljanina koji posluje u Srbiji:

– Ovde smo jednim humanim i lepim povodom, da štićenike i decu koja borave u Domu „Kolevka" obradujemo i da im na momenat makar olakšamo i ulepšamo jedan dan, odnosno da jednim gestom pažnje kažemo da i mi kao diplomatski predstavnici u Republici Srbiji mislimo na one koje ne možemo sresti ili videti svakog dana, oni koji zaista trebaju našu pažnju i našu pomoć. Istovremeno, ono što je podjednako bitno da na neki način ustanovi i ljudima koji ovde borave jednim lepim gestom poručimo da cenimo što među ostalom decom, oni brinu i o deci iz Crne Gore – kazo je Rakočević.

Direktor Doma za dicu ometenu u razvoju „Kolevka" **Nenad Kozomora** naglasio je značaj svake donacije koju ova ustanova primi i zafalio se gostima:

– Mi u Domu za decu imamo osmoro državljana Crne Gore, imamo jednu lepu saradnju sa Republičkim Fondom za zdravstveno osiguranje u Crnoj Gori i imamo dobru saradnju sa svim nadležnim Centrima za socijalni rad odakle su i deca prema njihovom prebivalištu. Iskoristio bih priliku da se zahvalim Ambasadi Crne Gore i gospodinu Rakočeviću koji je uspeo da organizuje jednu ovakvu donaciju, preko državljanina Crne Gore koji radi na teritoriji Srbije. U pitanju je oko 1.200 majica za decu i ovo je još jedan dokaz dobre i lepe saradnje između ne samo ustanova sa naše teritorije i teriotorije Crne Gore, nego i saradnja između dve zemlje. Svaka donacija nama olakšava rad. Ona sredstva koja su bila opredeljena za ovakve stvari sada se kanališu na neka druga mesta i na ovaj način širimo kako sadržaje tako i neke druge stvari i olakšavamo rad, a i život naše dece u ustanovi.

Dom iz Subotice broji 162 dice na stacionaru, od tog 25 ih je u Dnevnom boravku, a ima i 40 korisnika stariji od 18 godina.

Svitska nedilja dojenja obilužena je od 1. do 7. avgusta

Svitska nedilja dojenja, obilužava se od 1. do 7. avgusta kako bi se intenzivirale aktivnosti na zaštiti, promociji i podrški dojenju, a svake godine pažnja je usmirena na različite teme od značaja za dojenje. U našoj zemlji Nacionalna nedilja promocije dojenja obilužava se 40. nedilje u godini koja simbolično pridstavlja trajanje trudnoće, a ove godine obilužena je u periodu od 1. do 7. avgusta pod sloganom „PODRŽI DOJENJE – OSNAŽI RODITELJE. SADA I UBUDUĆE."

Svitska zdravstvena organizacija i Unicef su 1989. godine priporučili vodič „Deset koraka do uspešnog dojenja", ko odgovor na sve očigledniji agresivni prodor proizvođača mlične formule, koji su tokom niza godina dosta doprineli drastičnom smanjenju dojenja u cilom svitu. Dojenje pridstavlja najjednostavniji, najzdraviji i najekonomičniji način da se obezbidi zadovoljenje potriba novorođenčeta za pravilnom ishranom. Majčino mliko je potriba svakog novorođenčeta, odojčeta i diteta do navršene druge godine života. Sastav i količina majčinog mlika prilagođeni su uzrastu diteta i njevim potribama. Osim što zadovoljava potribu za ranom, dite sisanjom ostvariva povezanost s majkom i zadovoljava potribu za bliskošću, stimuliše razvoj svi svoji čula, postiže bolji psihomotorni razvoj i razvoj inteligencije.

Uprkos međunarodnim priporukama, samo 40% beba mlađi od šest miseci u svitu su isključivo dojene, a samo 45% nastavlja dojenje do navršena 24 miseca. Obilužavanje Svitske nedilje dojenja je ujedno i prilika da se javnost upozna sa ciljovima i aktivnostima Nacionalnog programa podrške dojenju, porodičnoj i razvojnoj nigi novorođenčeta, podsićaju iz Centra za promociju zdravlja, Zavoda za javno zdravlje Subotica.

U našem gradu je po osamnajsti put održan Interetno festival

Mađarski kulturni centar „Nepker" i Grad Subotica po osamnaesti put organizovali su Interetno festival koji je održan od 22. do 26. avgusta u Subotici i okolnim gradovima. Program se održavo u Etnopolisu, na glavnom Gradskom trgu i u prostorijama Mađarskog kulturnog centra „Nepker". Prateća dešavanja festivala bila su vašar stari zanata, vinara i razni gastronomski specijaliteta, međunarodni konkurs i izložba radova od nazivom „Ex-Libris" i igraonica na otvorenom pod nazivom „Zlatna Kapija".

Sirita Bereš već 14 godina volontira na manifestaciji „Interetno". Kako kaže, spoj kultura i tradicija naroda koji u naš grad dolaze kako bi pridstavili svoju zemlju, za nju je podstrek da bude i dalje u timu koji priprema i organizuje ovu manifestaciju:

– Mogu da vam kažem da sam „porasla" sa festivalom, samo 4 godine ukupno nisam volontirala jer sam bila mala. Mislim da mnogo toga možemo da naučimo jedni od drugih. Najbolji deo festivala je kada u Festivalskom klubu na kraju svi igramo i plešemo zajedno.

Nakon 18 godina slobodno se mož kazat da je Interetno jedan od najistaknutiji festivala u našem gradu, kazo je **Bela Bodrogi**, direktor „Interetno festivala":

– Posebno nam je drago što ćemo ove godine pokušati da dobijemo sertifikat i kvalifikaciju našeg festivala od strane mađarskih folklornih festivala, što predstavlja izuzetan rang.

Tokom trajanja festivala, Interetno dani organizovani su i u Kiš-kunhalašu, Srbobranu i u Senti. Publika je, ko i prithodni godina, mogla priuzet pasoš za Etnopolis, koji je pored interesantni informacija i programa, sadržavo i mogućnost bresplatnog ulaska u festivalski klub.

K. S.

DANI BUNJEVAČKE KULTURE U BAJMOKU

„Bunjevačko pitanje”

U okviru prvog dila programa „Dani bunjevačke kulture” u Bajmoku, u petak, 30. avgusta, pridstavljena su nova izdanja BKC „Bajmok”, nov dokumentarni film i trinajsto izdanje biltena koji prati „Festival bunjevački ila”.

Nov dokumentarni film bio je posvećen svećeniku **Paji Kujundžiću**, povodom 160 godina od njegovog rođenja, a pono je naziv „Bunjevačko pitanje”.

Branko Pokornić

– Rič je o učeniku Ivana Antunovića koji je i nastavio rad na priporodu bunjevačkog naroda. U vrime kad nije bilo bunjevački škula, pisane riči, kad je bilo čak i zabranjeno divanit na bunjevačkom, učinio je velik napor da se poboljša položaj Bunjevaca. Osnovana su omladinska udruženja da se mladi okupljaje, vraćaje korenima, maternjem jeziku kojeg je tribalo zaštit. Radio je na osnivanju „Pučke kasine” koja je tribala bit misto okupljanja, radio je na promociji pisane riči kroz „Bunjevačko-šokački kalendar” koji je, kako je divanio, moro uć u svaku kuću... Udario je temelje razvoja i unapriđenja bunjevačke zajednice, a njegov rad i poruke su nam bitne i u današnjem vrimenu, jel moramo nastavit ić putom kojeg je pop Pajo Kujundžić svojevrimeno trasiro – kazo je **Branko Pokornić**, pridsidnik Organizacionog odbora „Dana bunjevačke kulture”, al i autor filma, te dodo da je tokom prikupljanja materijala jasno bila vidljiva ideja da se prikaže da je Pajo Kujundžić priporoditelj u hrvatskoj zajednici:

– Kad se malo uđe u arhive i kad se vide istorijske činjenice, vidi se da je bio vezan za Bunjevce i bunjevački jezik, a ne kako tvrde oni koji bi da prikroje istoriju.

Jedan od sagovornika u filmu bio je i **Zvonko Stantić** koji se i sam bavi istraživanjom bunjevačke istorije.

– Za nas, Bunjevce, je najvažniji dio koji je i suština njegovog rada, a to je nigovanje bunjevštine i pomoć narodu u procesu pomađarivanja. Radio je na zaštiti „Pučke kasine” koju je i spasio, piso je za „Danicu” i „Neven”, skupljo je saradnike, sridstva... Pridlago je da se u osnovnim škulama bar u prva dva razreda u Subotici uči na bunjevačkom, jel je u to vrime 70% stanovništva bilo bunjevačko. Pokazo je da se vridi borit za Bunjevce i da ima načina da se to uradi. Naravno, kako je svoje škulovanje počo u Kaloči, imo je prilike sarađivat s Ivanom Antunovićom koji ga je i „zadojio” bunjevštinom. Pridočio mu je sve što je našo na ikavici, pa se i Pajo Kujundžić, kasnije profesor vironauke u gimnaziji trudio dici to isto priuštit, u cilju zaustavljanja procesa pomađarivanja – naglasio je Stantić.

O duhovnom dilu života i rada popa Paje Kujundžića divanio je svećenik **Nebojša Stipić**, kapelan u Čantaviru.

– U filmu smo slušali dosta o tom šta se događalo u istoriji, koja je uloga popa Paje Kujundžića, za šta se borio, al je potribno naglasit i duhovni dio njegove ličnosti. On je čovik vire, što se i vidi u njegovom radu. Važno je imat cilovitu sliku o Paji Kujundžiću, a to se ne mož dobit brez duhovnog. On je, prija svega, bio katolički svećenik koji je pripozno nevolju svojeg naroda i skladno stavovima i viri se postavio i ugradio život u narod i crkvu. **N. S.**

BITNA MANIFESTACIJA

Žužana Magoši

Prisutne je na premijeri dokumentarnog filma pozdravila i Žužana Magoši, pomoćnica gradonačelnika Bogdana Labana zadužena za mesne zajednice.

– Subotici nisu samo bitni kulturni događaji koji se održavaju u centru, nego su bitne i sve one manifestacije koje su u prigradskim mesnim zajednicama, festivali, susreti, premijere, baš kao što su „Dani bunjevačke kulture” u Bajmoku. Želim domaćinima uspešan rad i znatiželjno čekamo sve bitne detalje iz novih dokumentarnih filmova – istakla je Žužana Magoši.

„IMATE BUDUĆNOST”

Dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, čestitala je domaćinima na dosadašnjem radu.

Suzana Kujundžić Ostojić

– Kad bi imali više ovaki centara daleko bi stigli, mada i ovako nismo za bacit. Nastavite ovako radit, imate sigurno budućnost, radom ste to i zaslužili – poručila je pridsidnica NSBNM.

ČETRNAJSTO IZDANJE „FESTIVALA BUNJEVAČKI ILA”

Identitet se čuva i kroz ranu

Tradicija ni ove godine nije iznevirena, po četrnajsti put su se, poslidnjeg vikenda u avgustu, Bajmokom širili mirisi domaće kujne. Tradicionalna bunjevačka, mađarska, nemačka, rusinska i srpska ila zagolicala su sva čula gostivi „Festivala bunjevački ila”. Organizatori iz Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok” potrudili su se da opet sve bude puno, kako kuvara, tako i gostivi.

– Počeli smo se organizovat još 2003. godine, ko sekcija u okviru KPD „Jedinstvo-Eđšeg”, al smo ubrzo svatili da imamo dovoljno snage samostalno se organizovat. I kad je bilo pitanje „Šta ćemo radit”, doneli smo ideju i da je rana dio kulture jednog naroda. Tog se držimo godinama unatrag, a proizvod svega tog je i „Bunjevački kuvar” koji je stigo u 82 zemlje svita i koji je napravio lipu prezentaciju naše tradicionalne kujne, našeg Centra, al i cilog Bajmoka – podsitio se **Branko Pokornić**, pridsidnik Organizacionog odbora, pa se osvrnio na četrnajsto izdanje Festivala:

– Ko i uvik, trudimo se štogod prominit i dopunit, pa nuz izvorna bunjevačka ila imamo i ila iz drugi zajednica. Ovaj put su s nama iz mađarske, rusinske, nemačke i srpske zajednice. Odziv gostivi je odličan, svi već znaju da mi ne odustajemo od našeg tradicionalnog termina, poslidnjeg vikenda avgusta, pa smo imali tridesetak izlagača i oko šezdeset ila. Imali smo i tri štanda di su se pridstavila dica, nuz pomoć roditelja i prijatelja, a cilj je da sa njima radimo, da ji naučimo, jel je to jedina šansa da nastave ono što smo započeli.

Rad domaćina, al i svi učesnika, ko i dice iz KUD „Aleksandrovo” koji su bili zaduženi za kulturno-umitnički dio programa, pofalila je i pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

Tarana – zaštitni znak Festivala (kuva Emera Poljaković)

– Naš domaćin, Branko Pokornić, je izuzetno uporan. Pripozno je šta je zanimljivo za sve, a u prilog tom su i gosti iz drugi zajednica. Identitet jedne zajednice čuva se i kroz ranu, etnolozi kažu i najduže, pogotovo u porodici. Naravno, određene stvari dožive prominu, nisu identični uzgoj i pripravljanje ko kadgod, al se trudimo ostat na tragu tradicije i bit moderni.

Jedno od tradicionalni ila po kojem su Bunjevci poznati sigurno je tarana. A nje, bar u Bajmoku, bude zadosta, jel čeljad iz BKC „Bajmok” kuvaje taranu za sve, goste, učesnike, zvaničnike, foklorce, novinare, snimatelje... „Šefica” u delikatnom procesu je **Emera Poljaković**.

– Meni je ovo trinajsti put kako kuvam taranu na Festivalu. Ona je dobra, ko i uvik. Prvo se pripravi luka, masti, krumpira i divenice, naravno, taranu smo ranije pravili, mi u Bajmoku – divani Emera Poljaković, pa otkriva recept za dobru taranu:

– Metne se mast da se ugrije, pa se onda metne dosta crnog luka da se uprži. Posli iđe krumpir, pa kad se i on malo uprži, dolije se i vode da se prija skuva. Kad je napolak kuvan, dodaje se tarana. Mi na veliku labošku metnemo pet lončića od litre, a na kraju iđe divenica. Sve se nalije vodom, miša, doda se soli i paprike. Mora lagano vret, da ne zagori. Lani smo skuvali devet veliki labošaka od po 40 litara, ove godine će, čini se, otić i više.

Jedno od poznati lica je i **Dragica Lazić Kaluđerski** koja stiže iz Sivca. Godine su i na njoj ostavile traga, malo se teže kreće, al ruke su i dalje „zlatne”.

– Izložili smo našu bio i etno hranu, guščiju mast, testo za supu i taranu sa domaćim jajima od koka koje trče po ataru. U međuvremenu smo zapatili i koze, pa imamo i kozjeg sira. Što se jela tiče, pripremamo gužvaru, fanke, disnotorski paprikaš i pečenu ribu. Lepo mi je ovde, u Bajmoku, tu sam kao kod kuće. Ovo je deo moje Vojvodine u kojoj sam se rodila i u kojoj živim, a ovo je pravi festival vezan za Vojvodinu. Dolazim svake godine, mislim da samo jednom nisam bila. Već znam odavno da mi je poslednji vikend avgusta rezervisan za Bajmok.

Saznajemo i koji su benefiti guščije masti.

– Ova guščija mast je od gusaka koje šetaju napolju, pasu i jedu kukuruz. Koriste je asmatičari, deca koja imaju problem sa bronhitisom. U kombinaciji sa vrućim mlekom ili čajem pomaže kod kašlja, a lekovita je i bolja od antibiotika.

Dragan Kubatov stiže iz Sombora, a sa svojim saradnicama je prikazo kako su se to Bunjevci u Somboru zabavljali na kraju 19. i početku 20. vika.

– Pridstavili smo čajanku, koja je bila popularna u vrime adventa. Onda nije bilo mogućnosti za velike igranke, pivanje i muziku, pa je organizovanje čajanki donelo priliku da se nastavi društveni život u jednom tišem i mirnijem obliku. Čajanke nisu bile naminjene velikom broju svita, okupljalo bi se po nikoliko cura i momaka, naravno, nuz nane koje su budno pazile.

Udruženje građana „Bunjevačko kolo” iz Sombora imalo je, takođe, svoj štand, a glavnu rič vodila je reduša **Marija Brdarić**.

– Pravimo paradičkom čorbe, gomboce i „taške”. Doneli smo malo sitni kolača, pogaču s makom i orasima, liker, naše somborsko vino. Dolazimo često i rado, drago nam je vraćat tradiciju, pripravljat ila kako su to radile naše majke.

U komšiluku su gošće iz Male

Bosne. Ko i uvik, za divan s novinarima zadužena je **Ana Ivić**.

– Za ovu godinu smo pripravili paradičkom čorbe i rondave čorbe, uzlivance s krumpirom, listića, pitu s jabukama... Sve su to naša stara ila. Mogli bi pripravit i štogod drugo, al se trudimo da to budu što starija ila, kaka se već riđe mogu vidit na ovakim festivalima.

Eržebet Baćanji je pridstavila dio mađarske nacionalne kujne.

– Predstavljam Udruženje „Doža Đerđ", a pripremili smo ovčiji paprikaš sa kupusom. Nema mnogo mudrosti, treba ovčijeg mesa, luka, bibera, paprika i kupusa. Važno je da se ne stavi mnogo vode, jer kupus pusti dosta vode tokom kuvanja.

Med gostima su bili i Rusini, Udruženje žena „Bajka" se pridstavilo s dva stara ila.

– Ranije smo pripremili beljuše, to je tradicionalno staro jelo od dizanog testa, sira, pavlake i jaja. U Bajmoku pravimo kapušenjike, posno jelo koje se pravi od testa i kupusa ribanca. Doneli smo i naše suvenire, ali i krstursku crvenu papriku po kojoj je naš kraj poznat – priča nam Ljubica Njaradi.

Dok su žene rađe bile oko šporelja, muški dio populacije sklonio se u lad, te se staro o nikoliko kotlića. Bunjevci iz Bajmoka, Baje, Lemeša, Subotice, starali su se o tom šta se krčkalo u kotlićima. Kod **Petra Antunovića Pikuleca** nije bilo dileme, odlučio se za pivčiji paprikaš.

– Za pivca, kako ja kuvam, dobro je da je star godinu, godinu i po. Nabavljam pivce od snaš Mare iz Tavankuta, iz Vuković kraja. Nema hemije, nema koncentrata, samo pivac koji je trčo po ledini. Kuvam ga na naš, „seljački" način. Metnem soli i paprike, a ko voli mož metnit i krumpira i valjušaka. Ilo je jednostavno, nema filozofije, a ukusno je, baš kako smo i naučili!

Na tri štanda su radila dica, dio je bio okupljen oko **Svetlane Mormer** koja u OŠ „Vuk Karadžić" pridaje bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture, dio je pridstavljo KPD „Jedinstvo-Eđšeg", a dio opet Plesnu grupu „Medžik".

Kod plesača su u prvom planu bili kolači.

– Imamo rolate, oblatne, mafine... Pravili smo dio sami, a dio su nam pomogli roditelji. Prošle godine smo tušta prodali, nadam se da će tako bit i ove. Neće bit sekiracije ako štogod i ostane, jel sve što se ne proda mi poidemo – iskrena je **Miljana Bjelica**.

Njevi drugari iz KPD „Jedinstvo-Eđšeg" takođe su pripravljali slatke specijalitete.

– Pravili smo salčiće s pekmezom od višanja i čokoladne mafine sa šlagom. Zanimljivo je kuvat i štogod novo naučit – kaže **Tamara Banić**.

Tamara Jurić iz BKC „Bajmok" voli dolazit na Festival.

– Pravili smo pogaču koju sad prodajemo, a tu su i kolači, dok dio pravimo i na štandu, pečemo palačinte i kuvamo čorbu. Pomogli su nam roditelji i učiteljica, jel i u škuli često učimo o bunjevačkim običajima i rani.

Nuz dobru ranu i muziku pristuni su ispratili još jedan avgust, a o receptima i ilima biće još pisanja i divana, ako ne prija, onda u četrnajstom izdanju Festivalskog biltena.

N. S.

ODRŽANA 23. „TAVANKUTSKA PASULJIJADA"

Najbolji gra Lize Šarčević

U Tavankutu je održano 23. izdanje tradicionalnog takmičenja u kuvanju grava – „Pasuljijade", a organizacije su se i ove godine latila čeljad iz BKC „Tavankut". Učestvovale su 22 ekipe, a po mišljenju žirija najbolja je bila ekipa „Liza i drugarica", drugo misto zauzeli su „Gušti", a treće „Šarac i Nikola".

Tajnu pobidničkog grava otkriva nam **Liza Šarčević** iz najbolje ekipe.

– Nema tu nikake tajne, važni su dobar gra i dobro meso, dakle važna je dobra sirovina i da svega ima zadosta. Mećem još poštrenjaka i čipani valjušaka. Tako je gra pravila moja mama, tako ga pravim i ja. Takođe, ima razlike i kod zaprške, ja napravim malo gušću. Bila sam i prija na ovom takmičenju, osvajali smo druga i treća mista, a sad se posrićilo da budemo prvi.

Kako kaže, za takmičenje u kuvanju grava se najbolje vežba prid najvažnijijim žirijom – porodicom.

– Kod nas se gra ide često, volimo ga i mi, a vole ga i unučad, pa se za nji kuva s najvećom pažnjom. Liti pravimo grava bar jedared misečno, a zimi to bude češće, i jedared nediljno. Naravno, nuz gra najbolje iđu lakumići, a ima kad pravim i mekike.

N. S.

KOLONIJOM U LEMEŠU ZAKLJUČEN OVOGODIŠNJI PROGRAM OBILUŽAVANJA „DANA DUŽIJANCE”

Ravnica ko inspiracija

U nedilju, 1. septembra, Bunjevački kulturni centar „Lemeški Bunjevci” iz Svetozara Miletića održo je šestu po redu slamarsko-slikarsku koloniju „Lemeška jesen 2019.” u Etno parku „Stari ribnjak” u Čonoplji. Pridsidnik udruženja **Stipan Budimčević**, sad već tradicionalno, okuplja umitnike slamare i slikare kako bi stvarali nova umitnička dila, povećali umitničke zbirke te povezo umitnike na području bačke ravnice.

Umitnike i njevo stvaralačko angažovanje na koloniji podržali su gosti i zvanice iz Sombora, Subotice, Bajmoka, Svetozara Miletića i Čonoplje – zaminik gradonačelnice za oblast međunarodne saradnje **Ivan Šimunov**, gradski vićnik za oblast nacionalni manjina i saradnje s virskim zajednicama **Silard Janković**, pridsidnik IO NSBNM **Branko Pokornić**, pridsidnica Odbora za kulturu **Kata Kuntić**, bunjevačka udruženja i bunjevačke familije u Čonoplji.

Na temu žetve, umitnici su stvarali svoje umitničke slike u slami i bojama, inspirisani bačkom ravnicom i prilipim ambijentom etno parka. Stručnu edukaciju za dicu na temu „dubina prostora”, prikaz treće dimenzije na ravnoj površini, pridstavila je Kristina Benjak, profesorica likovne umitnosti iz Sombora.

U okviru kolonije, tokom godina, Stipan Budimčević promoviše umitnike slikare, a ove godine pridstavio je slikara iz Subotice **Ivana Šarčevića Šarca**.

Prilikom otvaranja izložbe prigodnim ričima program su ulipšali **Željko Zelić** koji je divanio o slikaru Ivanu Šarčeviću, **Martina Dujmović** koja je čitala pismu o ravnici, a u muzičkom dilu programa nastupio je vokalni ansambl „Muzika Viva”.

Za goste i učesnike kolonije pripravljena je svečana užna i dodiljene su zafalnice učesnicima i saradnicima. Ko i pridhodni godina i ova slamarsko-slikarska kolonija ostavila je dobar utisak na positioce.

Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama, Grad Sombor i UK „Centar za kulturu Bunjevaca” iz Subotice podržali su projekat „Lemeška jesen 2019.” slamarsko-slikarsku koloniju BKC „Lemeški Bunjevci” iz Svetozara Miletića.

S. L.

IZLOŽBA SLIKA U TEHNIKI SLAME „U ČAST DANA DUŽIJANCE”

Iz običaja iznikla umitnost

Nepregledna žitna polja naše ravnice darivaje nas najvećim bogatstvom – kruvom. Upravo su kruv i žito centralni motivi dužijance, jednog od najlipši običaja bunjevačke zajednice u Srbiji. Međutim, nije samo zrno žita koje će biti pritvoreno u jednu od osnovni namirnica jedini proizvod napornog rada na njivama. Decenijama unatrag žito daje materijal, al i inspiraciju, za niz umitnički radova od slame. Upravo taj element niguju u Bunjevačkoj matici u kojoj, svake godine u okviru proslave nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance”, priređivaje izložbu slika u tehniki slame „U čast dana Dužijance”.

Tako su i ove godine, prid centralnu proslavu „Dana Dužijance”, vrata Bunjevačke matice bila otvorena za sve koji su tili uživat u lipoti slika i predmeta od slame, odnosno divit se vištini i mašti slamarki i slamara koji su proveli sate u umitničkom zanosu, rađajuć prava remek-dila.

Mile Tasić, subotički likovni kritičar, pridstavio je okupljenima na svečanom otvaranju autore radova. **Ana Vukov, Ljiljana Šokčić, Olga Kiš, Irena Vuković, Ilonka Bogišić, Irena Bogišić, Milica Kohut, Sofija Kekezović, Zora Cvijetićanin, Ksenija Vuković** i **Stipan Budimčević** napravili su radove vridne pažnje. Divaneć o autorima, Tasić je posebno naglasio učinak **Ivane Dulić**.

– Ona dolazi kao „krem na tortu”, i ponovo ima iskorak u svojim radovima. Ponovo je nova, ponovo je neobična, a da ne govorimo koliki je zanatski iskorak u samom radu. Ima i nadrealističke motive, poput tornjeva prepoznatljivih crkava koji se bokore u krošnjama, a ističe se i

Ivana Dulić nuz slike od slame koje imaje dublje značenje

po umetnosti koja je upotrebljiva, perlicama, krunama, figurama... Postoji dilema da li je ovo umetnost ili nešto drugo. Neka drugi pričaju o tome. Umetnost je suština onoga što je pred nama, da li je to od kamena, boje, drveta, hartije, voska, ili od slame, nije bitno ako je delo vredno i umetnički stvoreno – istako je Tasić.

Okupljene je pozdravio i **Ivan Sedlak**, počasni pridsidnik Bunjevačke matice, koji je tom prilikom naglasio da je ovo veliki dan umitnika koji rade u slami, te da na ovaj način Matica daje doprinos u obilužavanju nacionalnog praznika Bunjevaca.

Kako je istakla **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, umitnički fundus Bunjevačke matice nije bio potpun dok u njega nisu ušle slike od slame.

– Iz običaja dužijance koju nigujemo vikovima iznikla je nova vrsta umitnosti. Slovaci su, na primer, širom svita poznati po svojoj naivnoj umitnosti, a neka Bunjevci budu po umitnosti u slami. Nama pridstoji da se izborimo i dokažemo da je ovo umitnost, a nje ne bi bilo bez talentovani slamarki i slamara.

Proces rađanja umitničkog dila od slame nije ni lak, niti brz.

– Slama je interesantna, al i zahtivna. Nije jednostavno dočarat boje slamom, pa je zato neophodno skupit slamu prija kosidbe. Može se iskoristit bukvalno svaka slama, od tritikala do ječma, svaka sa svojom bojom i nijansom – otkriva nam slamarka **Ana Vukov**, pa nastavlja:

– Prvo triba pripravit poprilično pletiva, a dok pletem, razmišljam šta će od tog ispast. Kad dođe ideja, onda je žar pletiva još veći. I kada se naplete dovoljna količina slidi rad na slici, a za to triba prilično vrimena i strpljenja.

Od slame se mož napravit sve, od vereničkog prstena, ogrlice, krune, grožđa, do kompleksne slike. Nakon rada koji traje više od decenije za Anu Vukov možmo kazat da je pravi majstor.

– Rad sa slamom me je privuko i počela sam radit 2008. godine, al nisam znala da ću ovako dugo ostat. U početku sam malo tražila sebe. Bila sam prve godine na koloniju u Tavankutu, vidila sam svašta što mi se sviđalo, ali sam tila štogod više. Imala sam sriću upoznat Ivanu Dulić koja radi sa pletenom slamom i tu sam se pronašla!

Prigodnim stihovima na temu žita, ravnice i dužijance program svečanog otvaranja izložbe obogatili su pisnici Bunjevačke matice, **Geza Babijanović** i **Antun Patarčić**.

N. S.

U MIRGEŠU ODRŽANA TRADICIONALNA LIKOVNA KOLONIJA BUNJEVAČKE MATICE

Vojvodina u više tehnika

Određujuć slikarstvo ko priliku za druženje, učesnici VII Likovne kolonije Bunjevačke matice, koja je tokom tri dana održana na Salašu „Kopilović" u Mirgešu, od 17. do 19. avgusta, stvarali su svoja dila u prijatnom ambijentu, daleko od gužve na koju su svakodnevno navikli.

Selektor i ovogodišnje kolonije bio je **Ivan Šarčević Šarac**, pridsidnik Odbora za likovnu umitnost u Bunjevačkoj matici, a učesnike je odabiro prvenstveno prema kvalitetu i na osnovu poznanstva s drugi slični susrita. Ono što je specifično za kolonije ovog tipa jeste da slikari stvaraju par dana. Jedni s inspiracijom dođu, kod drugi se ona rodi upravo u susritu s drugim umitnicima.

– Svakako da inspiracija mora postojat. Mi nismo mašine, al samo okruženje i druženje pokreće i poriv za niku dozu „takmičenja" i ono onda čovika tira na stvaranje za vrime trajanja kolonije – divani ovaj dugogodišnji slikar vojvođanske ravnice.

Med dvanajst slikara iz Subotice, Novog Sada, Zrenjanina i Kikinde našo se i **Janoš Nađpastor**, koji za sebe kaže da je „suvi" realista.

– Tako sam od početka učio, tako su me učili i akademski slikari, da slikam ono što je realno. Neki kažu da je mene vreme pregazilo, ali tvrdim, dok slušamo Betovena i Mocarta, čujemo za Dantea i Bokača, neću se stideti svog realnog stila. Obožavam renesansu, u njoj sam više kod kuće nego u ovim novijim prohtevima u slikarstvu. Nisam isključiv, svakako da cenim i to, svako ima pravo na svoj izražaj i odraz nečega na platnu, ali za sebe tvrdim da sam suvi realista – kategoričan je Nađpastor, koji je uspio ljubav prema umitnosti povezat sa narodnim igrama ko član folklornog društva.

Iz Zrenjanina je u Mirgeš došo **Janko Laco**, slikar akvarel tehnike, koji, ko i ostali njegovi istomišljenici, vrime na kolonijama provodi u društvu.

– Nekad sam išao da steknem iskustvo, onda je bilo da učim neka znanja, a sad koristim vreme za druženje. Najviše volim da radim Vojvodinu, tu sam na mirnim vodama, to je ono što čini moje detinjstvo – divani Laco i objašnjava specifičnost tehnike kojom se bavi.

– Akvarel je težak zbog tog što ne trpi greške. U nekim drugim tehnikama vi lako možete ispraviti svaki potez, akvarel nije takav. Neko je rekao, upoređujući ovu tehniku sa sportom, da su ostale ko dizanje tegova, a akvarel je kao balet, jedna laka igra, koju ili igraš ili ne.

Med slikarima i raznim tehnikama, u Mirgeš je iz Novog Sada stigla i **Klara Tomić**, koja svoju naklonost prema umitnosti izražava oslikavanjom svile. Kako divani, ovom tehnikom bavi se od svoje 20-te godine, a na kolonije uglavnom donosi već unaprid pripravljene slike od svile, koje finalizira upravo tokom druženja, jer izrada jedne slike standardne veličine traje i po dvi nedilje.

Šarolikost tehnika, većinom posvećeni da bi ovog puta nastajale pripoznatljive linije ravnice, iznedrile su potezom višti umitnika dila koja će u okviru izložbe Bunjevačke matice bit javnosti i pridstavljena u narednom periodu.

N. S.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Gospojina Mala, jesen prava

Stigo nam je septembar, jesenski misec, a naši stari su kazali Gospojina Mala, jesen prava. Dani su kraći, sunca je sve manje, pa se kaže, posli Svetog Ilije, sunce nam je milije. Za dicu je prošo litnji škulski raspust kojeg su većinom proveli na salašu kod rodbine, na čistom ajeru i zdravoj rani koje su kuvale naše domaćice. Bili su srićni i veseli, što su u sigri i veselju proveli lito. Tako odmoreni krećali su u škulu u nov razred. Kad dođu iz škule pomagali su starijima koliko su mogli, jel posla je bilo zdravo tušta što je tribalo poradit do berbe kuruza. Žene su izmed Velike i Male Gospojine pravile taranu, a domaće tarane je bilo u svakoj Bunjevačkoj kući, što se kaže naša je rana krumpir i tarana.

Tarana

Za pravljenje tarane su tribali protak i rešeto, pravilo se od brašna, jaja i vode, a soli se ne meće, jel so vrimenom dobije vlage, pa bi se tarana uplisnjivila. Na pet kila brašna triba 20 jaja, a vode toliko da se zakuva tvrđe tisto koje se kroz protak oblikuje. Tarana se suši na velikom astalu, digod u ladu, na bilom čaršapu. Kad se osuši prosije se kroz rešeto, da se odvoji ona najsitnija tarana. Od tarane mož napravit više feli ila. Tarana u čorbi s paradičkom, tarana s divenicom, popržena tarana, na paprikaš tarana s pilećim mesom, đuveč tarana i gusta tarana, a sitna se dodaje u čorbe.

Prve obaveze

Kadgod dica nisu išla u vrtiće i zabavišta, al su na salašu mogli vidit tušta kojišta što njim je posli u škuli tribalo. Kako se šta sadi, kako raste, šta se od čeg pravi, od čeg se koristi lišće, cvat, koren el sime. I o životinjama su znali dosta, vidili su kako se konjima obrađiva zemlja, kako se dobija mliko, i šta se od njeg mož napravit. Kako se dobija vuna, perje, jaja i kako se legu pilići. Jedni su brojali dane kad će krenit u škulu s drugom dicom, a bilo je i oni koji su uplakani krenili u škulu i čvrsto se držali za maminu ruku, obzirali se natrag da vide iza sebe salaš, di njim je ostalo bezbrižno ditinjstvo. Ni jedni ni drugi nisu razumili da njim sad počimaje prve brige i obaveze koje će imat kroz cili život. Nisu svaćali da ono znanje što u škuli steknu ostaje za cio život. Sve se mož izgubit, kuće, zemlja, novac, zlato, al znanje vridi zauvik i kod nas i u svitu.

Križ

Uzvišenje Svetog Križa je 14. septembra, onda se održava proštenje kod ti posvećeni križova. Mali križ ima na tornju svake crkve, a veći križovi su postavljeni isprid crkve. U kadgodašnje vrime svi križovi su bili drveni, ima koji su vrimenom istrunili, al su većinom obnovljeni. Kad je svit malo novčano ojačo, pravili su križove ziđane od cigalja, od kamena, finog mermera, gvozdene i bakarne, a još uvik ima drveni križova. Na raskršću prema Tavankutu nalazi se drven križ postavlje 1972. godine, na mistu starog križa koji je istrunijo. Na križovima je obično napisano ko ga je podigo i koje godine.

Blaškov križ nuz Somborski put napravljen je 1843. godine, obnovljen 1900. Pelhin križ je nuz put prema Maloj Bosni. Podignut je 1921. godine, križ na putu za Bunarić izmed dvi pruge, podignut je 1895. Na Halaškom putu se nalazi Bili križ, a malo dalje Crveni križ, koji je podignut 1874. godine. Križ isprid Franjevačke crkve je podignut 1861. godine, a ovaj danas 1930. godine. Križ isprid Velike crkve je podignut 1804. godine. Ima i zavitni križova, križ od groznice se nalazi na putu Subotica-Beograd. Križ protiv skakavaca je podignut 1850. godine ko zavitni križ, jel su te godine skakavci nanosili velike štete usivima. Po tim vidimo kako su naši prici slavili i poštivali križove. Svaki salaš je imo u pročelju križ na zidu, a mali križovi su bili na očenašima kojeg su poljubili prid spavanje. I cure su na zlatnim lančićima oko vrata nosile križiće. Kod vinčavanja su mladi u crkvi križ poljubili i obećali jedno drugom virnost dok ji smrt ne rastavi.

Pripravljanje za zimu

U septembru se ostavljala zimnica, krastavci i paprika, kuvala se paradička za zimu. Mlatile se crne šljive i kuva onaj pravi domaći pekmez. Tamo se nije dodavalo šećera, bio je sam po sebi sladak od šljiva, a duncovale su se i sušile. Mlatili se orasi, lišnjakovi i mandule, i ostavljalo se na tavan da se suši. Sridinom septembra su se kadgod počimali brat kuruzi, a to

je bio jedan od najteži poslova, teži i od risa. Kako je bilo važno zaradit žita za kruv, tako je bilo važno zaradit kuruza za josag. Velike njive da njim se ni kraj ne vidi, sve su to kadgod ručno obrali, kuružnu posikli, povezali i sadili u snopove. Ako je bila suva jesen, onda je kuružna grebala beračima ruke, vrat i lice, a suva kika se prašila u oči, usta, grebala je grlo i gušila. A ako je bila vlažna i kišovita jesen, onda je mokra kuružna kvasila ruvo beračima, a na obuću se vaćala mokra zemlja. Zato se zdravo žurilo dok je vrime, kuružnu su brali dok se vidi, a uveče su vezali kuružnu i sadivali u klupe. Ako je njiva bila daleko od salaša, a ako je lipo vrime, berači su i spavali pod klupom kuružne, samo da što više mogu uradit. U davno vrime kuruze su brali u ljuskuri pa su ji uveče gulili i nosili u čardak, a posli su brali tako da su ji oma gulili, a to je išlo brže.

A. V. K.

PUSTARA KELEBIJA

Pustara Kelebija spominje se još 1927. godine. Za vrime Turaka je opustošena i porušena, di se mogla vidit ruševina crkve i crkveno brdo, što svidoči da je kod crkve postojalo i groblje. Od 1894. godine u srpskom kraju Kelebije radila je srpska viroispovidna škula. Kadgod je to bilo lipo izletište građana, čerez lipe prirode, voćnjaka, vinograda i jezera. Od 1863. godine postojala je kapelica, od koje je 1905. godine sagrađena lipa nova crkva. Sad na Kelebiji ne postoji groblje. Križ na Kelebiji isprid crkve je podignut 1944. godine.

Sveci koji se spominjemo

Svetog Grgura Velikog koji je bio unuk pape Feliksa trećeg i poznat prefekt grada Rima slavimo 3. septembra. Blažene Majke Terezije se spominjemo petog septembra, žene koju su za života zvali svetica najsiromašniji. Majka Terezija je rođena u Skoplju 24.8.1910. godine od oca Kole i majke Dane. Školu je završila u Skoplju, Isusov poziv je čula u svojoj dvanajstoj godini. Prvi zavit položila 1931. godine, a vični 1938. Bila je bolničarka, profesorica i direktorica u školi Svete Terezije. Ona je započela veliko dilo ljubavi za nerođenu dicu, da se svakoje začeto dite rodi, a ona i njezine sestre misionarke ljubavi koje je osnovano 1950. godine, dicu su privatile i odranile. Majka Terezija je za svoj humani rad dobila Nobelovu nagradu 1970. godine. Svetog Marka Križevčanina spominjemo se 7. septembra. Katolici su bili optuženi da su podmetnili požar u gradu, pa su bili uvaćeni i zatvoreni u tamnici. Sveti Marko iz Križevaca, Sveti Stipan iz Erdelja i Sveti Melkior rodom iz Poljske, tri su dana živili bez vode i rane, al su naglas molili i pivali svete pisme. Kad je sveti Marko odbio da se

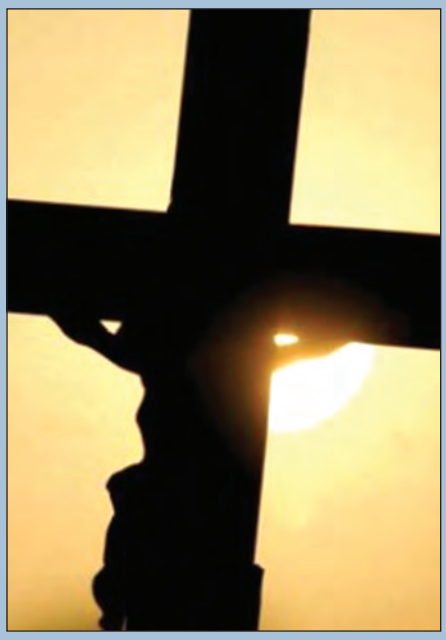

odrekne vire, mučili su ga, ubili su svu trojicu.

Malu Gospojinu slavimo 8. septembra. 1619. godine, kad je rođena Blažena Divica Marija. Joakim i Ana su bili pobožna čeljad, a dice nisu imali, pa su se molili Bogu da dobiju dite. Kad njim je Bog uslišio molitvu, rodila njim se ćer kojoj su dali ime Marija. Nju je Bog izabro da bidne majka Isusa Krista, živila je u svetosti i molitvi.

Uzvišenje Svetog Križa slavimo 14. septembra. To je drvo križa kojeg je Isus Krist nosio, na njim bio razapet i umro. U Starom zavitu je križ bio ruglo i sramota, jel su na križ bili razapinjani najveći zločnici. U Novom zavitu posli Isusove smrti na križu, ovaj simbol posto je velika svetinja, i zauzima počasno misto u crkvama i našim kućama. Naši prici su zdravo većma cinili i poštivali križeve nek danas, podizali su ji kod svoji njiva, salaša, nuz put i na raskršća. Kad su prolazili nuz križ kazali su „Klanjam ti se Kriste i blagosivam te, jel si po svojem svetom križu sav svit otkupio".

Svetog Jeronima se spominjemo 30 septembra, rođen je u Dalmaciji, bio je pomoćnik kod pape, privodio je Sveto pismo s hebrejskog na latinski jezik. Po njemu je 1868. godine osnovano društvo Svetog Jeronima.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Paprikaš i tarana

Pile na paprikaš s taranom

Jedno domaće pile od 2 kile
1 kašika masti
1 glavica crnog luka
1 peršin
1 šargaripa
sitne paprike
soli
1 paprika babura
po kile domaće tarane

Pile očistit, isić na komade, napravit zapršku od masti i luka, dodat 1 kašiku sitne paprike, meso, nalit oko 2 litre vode, pa metnit na šporelj da se kuva. Kad provre dodat peršin i šargaripu isičeno na manje kocke i malo soli. Kad je meso upolak skuvano usut taranu i na laganoj vatri kuvat poklopljeno dok se tarana ne skuva, ako triba mož se dodat još malo vode, paprika babura se metne čitava da se kuva. U istoj laboški iznet na astal.

Salata od kerlabe

1 veća kerlaba
malo soli
malo ulja
sirćeta po želji

Kerlabu očistit, istrenicat i malo posolit. Kad malo odstoji, ocidit od slane vodice. Dodat malo ulja i sirćeta po ukusu pa promišat i služit.

Voćni desert

4 briske
šaka iskalani višanja

2 kivija
2 mandarine
1 puding od vanile
2 kašike šećera
1 šlag

Briske očistit i isić na kocke pa s višnjama prokuvat u malo vode. Kad se proladi dodat kivi i mandarine očišćene i isičene na kocke. Skuvat puding sa šećerom u po litre vode. U puding dodat voće, pomećat u manje caklene zdilice, jedan šlag umutit s vodom i pomećat u svaku zdilicu pa metnit u frižider do služenja. **A. V. K.**

BUNJEVAČKE LIRSKE PISME (DRUGI DIO)

Poetska osnova i sadržaj bećaraca

Razvoj oblika deseteračkog dvostiha, koji čini osnovu bećaraca, moguće je pratit u nikoliko nivoa. Jedna linija je svakako ona koja vodi od deseteračke narodne poezije, di možmo zaključit da su priteča bećaraca groktalice koje su pisane u desetercu – epskog karaktera.

Bećarac je najkraća vrsta lirski pisama. Umitnički raspon bećaraca je veoma rastegljiv: od iskrenog samokritičnog priznanja, nezlobnog humora i blage ironije do oštre satire i invektivne rugalice.

Lascivni bećarci – „masni" najviše se pivaje u svatovima, što možda pokaziva obredno poriklo erotski stihova, kadgod davno pivani s ciljom da se obezbidi mladom paru brojno i zdravo potomstvo, ko i bogastvo u litini i stoki.

Funkcija bećaraca ko komunikacijske melopoetske forme svakako najviše dolazi do izražaja baš u pismama lascivnog sadržaja, al bećarac nije samo to.

Spektar njegovi interesovanja i kazivanja je širok i mogo bi se odredit bliže, ko i sadržaj građanske lirike, mada je tematika bećarca još šira – prija svega zbog tog što je stalno stvaraje novi i aktuelni tekstovi.

Tajna bećarca je u njegovoj životnosti kroz humor, šalu, zabiluži sve one pojave koje su njegovi tvorci decenijama opažali, smatrali važnim i kritikovali.

Stvaranje novi bećaraca, što je bilo uslovljeno stalnom potribom za aktuelnošću, dovelo je do postojanja na iljade dvostihova koji oplođivaje neprikidan proces stvaranja, trajanja i odumiranja jedne tradicije.

Alaj volim, kako ne bi volio,
Da ne volim, ja bi se razbolio.
Alaj volim, curo, oči tvoje,
Samo nisu garave ko moje.

Što j starija, sve je garavija,
Uzo bi je, da garava nije.

Alaj nane, al je zloba na me,
Zloba na me, što sam gazda nane.

Cvitaj, ružo, iz korena tvoga,
Dodji, curo, bliže srca moga.

(Momački bećarci koje oni pivaju svojim divojkama)

Muzička analiza bećarca

Bećarcom se u narodu ne naziva sam tekst, već uvik samo pivani tekst. Pod njim se podrazumivaje i tekst, melodija i namina.

Da bi se mogle utvrdit razne varijante bećaraca, koje čine obilužje bilo određenog vrimena, bilo prostora, potribno je odredit koje su to osobine koje bećarac čine onim što jeste.

Analizom svakog muzičkog parametra bećarca, uočava se da su niki parametri karakteristični za nji, al i za nike druge vidove narodno muzičke prakse :

Metro-ritmički obrazac i oblik melostrofe.

Druge osobine bećarca, ko što su melodijska linija i kadence melostihova, pridstavljaje uglavnom (melodijska linija) il sasvim (kadence) posebno obilužje ove vrste narodnog pivanja.

T. B.

Izvor: Ana Matović
„Bećarci u Vojvodini"
Matica Srpska, Novi Sad, 1998.

KUDŽ „BRATSTVO" NA 55. GAJA FOLK FESTIVALU U PORTUGALIJI

Lito ispunjeno nastupima

Nuz društva iz Meksika i Letonije, te desetak iz zemlje domaćina, Portugalije, Kulturno-umitničko društvo železničara „Bratstvo" učestvovalo je na Gaja folk festivalu, koji je u gradu Porto održan po 55. put. Gostovanje u Portugaliji upotpunjeno je s još dva festivala, a za deset dana boravka, od 2. do 12. avgusta, izvođački ansambl imo je 14 nastupa, a na repertoaru se našlo 12 koreografija.

– Dosta naporno, al mi smo to znali i tako smo se i pripravljali. Po našem planu uspili smo pridstavit sve dilove naše zemlje, počev od bunjevački igara, priko igara iz Vojvodine, do centralne, istočne i južne Srbije, a imali smo i nastup u crkvi, di smo prija početka mise otpivali jednu pismu. Sve u svemu, samo pozitivni utisci s ovog festivala. Igralo se na otvorenom, festival je bio lipo posićen – divani pridsidnik KUDŽ „Bratstvo" **Antuš Romić**.

Nuz nastupe, bilo je vrimena i za druženje, obalazak grada, al i probe prid nastupe.

– Prišli smo ukupno 6.000 km, tokom puta koji je tamo i natrag trajo 100 sati. Za to vrime prošli smo kroz šest zemalja, a vrime odmora u putu iskoristili smo za obalazak Nice i Monpeljea. Svima će nam u sićanju ostat put u Portugaliju. Bili smo smišteni u internatu u mistu Vila Nova de Gaja, koju od Porta odvaja reka

Duro – objašnjava **Jovana Vidaković**, članica „Bratstva”.

Lip prijem i prijatno vrime upotpunili su turneju s koje je „Bratstvo” donelo prigršt poklona od strane organizatora. Ujedno, to je bio podsticaj da se posli lita provedenog u turnejama i nastupima nastavi istim tempom. Dan posli povratka, članovi „Bratstva” učestvovali su na svečanosti povodom Dana Dužijance u Subotici, zatim i u Novom Sadu i Baji u Republiki Mađarskoj. Nastupa ima, kako za izvođački ansambl, tako i dičije, a svoj rad prikazali su i na

proslavi Dana Grada u Subotici.

S novom školskom godinom vraćaje se ustaljenom rasporedu proba, a do kraja 2019. njev plan u kalendaru je pripun nastupa i gostovanja.

Tradicionalno, godinu će privest kraju koncertom. **N. S.**

KUD „ALEKSANDROVO” DOBILO SRIDSTVA ZA REKONSTRUKCIJU

Podstrek za dalji rad

Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo” postoji više od 40 godina, a svoj rad vezalo je za rodnu kuću Jovana Pačua, u ulici Aksentija Marodića br. 9 u Subotici. Kako divane iz Društva, zgrada je bila pod prithodnom zaštitom države, al je i pored tog vrime učinilo svoje, dobar dio zgrade „zrio” je za renoviranje, pogotovo krov. Nakon što su se obraćali na par adresa, konačno su dobili i odgovor. Sridstava za obnovu će bit, a nadaje se i skorom početku radova, nakon što je situacija za rekonstrukciju objekta izdata od strane Međuopštinskog zavoda za zaštitu spomenika.

– Obraćali smo se raznim institucijama, al na kraju, zafaljujuć pridsidnici Bunjevačkog nacionalnog savita i Pokrajinskoj vladi, odobrena su nam sridstva za rekonstrukciju. Dogovor je taki da se u prvoj fazi sanira krov i da se postave oluci, a u ostalim, ako bude budžetom pridviđeno, i unutrašnjost, odnosno hidroizolacija i da se prostorije priveđu namini, okreče i poprave zidovi – objašnjava **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik KUD „Aleksandrovo”.

Zgrada u kojoj ovo društvo obavlja svoje aktivnosti dobijena je 1976. godine na korišćenje od MZ „Aleksandrovo”, a od tog vrimena nije bilo većih investicioni fondova da bi se štogod na njoj radilo. Kako divane, sve je počelo od krova, koji su svojim sridstvima lane sanirali, a nuz to je i unutrašnjost u lošem stanju. Ispucali zidovi, vidna oštećenja od prithodni prokišnjavanja na plafonu, sanitarni čvorovi koji su stavljeni van funkcije…

– Sala za probe je prija desetak godina privedena namini, metnut je parket i u tom dilu nema veći problema – dodaje Vrbanović.

Oštećenja na plafonu uzrokovana atmosferskim padavinama najizraženija su u prostorijama di se čuva nošnja.

– Kad nema bolje, onda se pri-

vikneš i na ovo. Nošnju smo dosad uspili sačuvat, pokrivena je, u ormanima i zasad nema veći oštećenje. Tu smo stalno, nadgledamo i reagujemo na vrime ukoliko je potribno – dodaje **Vesna Takač**, koreograf društva.

Dok čekaje početak radova, koji će dat novo ruvo njevim prostorijama, nastavljaje sa svojim aktivnostima. Ovog lita učestvovali su na festivalu folklora Tera u Bugarskoj, aktivni su bili i na obilužavanju Dana Dužijance. Sve to iđe u prilog činjenici da je rad kulturni društava privashodno zasnovan na ljubavi prema tradiciji i njezinom očuvanju, a prostorije su svakako neophodne da bi se taki rad nesmetano mogo i odvijat. **N. S.**

ŠTA NAM ZNAČI KONTAKT OČIMA I ZAŠTO

Oči u oči pod lupom

Ako je virovati stručnjacima, kontakt očima je često do nas. Naime, koristeć tehnologiju praćenja krećanja očivi naučnici s australijskog „Edit Kovan" univerziteta utvrdili su da ljudi često ne gledaju jedni druge u oči, već u dio lica blizu očima, ko što su uši, čelo, itd.

Osićaj da smo ostvarili kontakt očima i određeno razumivanje često je zapravo utisak jer sam pogled sagovornika u naše lice stvara taj utisak. Doktor **Šejn Rodžers**, koji se takođe angažovo na ovom istraživanju, kaže da će ekstroventne osobe i oni koji imaju problema s raznim oblicima socijalne anksioznosti ovu vist dočekat ko olakšanje. Rodžers je naglasio i da je kontakt očima široko rasprostranjen ko važan alat u komunikaciji. On smatra da je stav o izbigavanju kontakta očima zaradio epitet neiskrenosti koji naučno nije utemeljen. Ovo istraživanje je i rađeno s ciljom da utvrdi nike pridrasude vezane za ovu socijalnu

konvenciju. U svrhu ovog istraživanja jedan od volontera je imo razgovore sa 46 osoba, svaki razgovor trajo je 4 minuta. Za to vrime obadvi strane nosile su specijalne Tobi naočare kojima je pomno praćeno krećanje očivi. Oko dva minuta, volonter je sagovornike gledo u oči, a druga dva minuta pogled je bio fokusiran na nos, usta, ili drugi dio lica, izjavio je Rodžers. Posli razgovora, svi učesnici su ocinjivali koliko im je razgovor bio ugodan. Grupa učesnika koja je sagovornika gledala u usta jednako je dobro ocinila dijalog ko i grupa koja je pokušavala ostvarit kontakt očima, kazo je Rodžers.

On je uviren da ovo sugeriše da ljudi imaju vrlo limitiran kapacitet utvrđivanja koji dio njevog lica gleda sagovornik za vrime razgovora. Ljudi nisu naročito ositljivi na kontakt očima, dokazali smo ovim istraživanjom da direktan pogled u lice ima gotovo isti efekat ko i kontakt očima. Što ukaziva na to da je kontakt očima u realnosti vrlo subjektivan fenomen.

Zato nije nužno insistirati od publike da nas gleda u oči, dovolj-no je svoju pažnju fokusirat na govornika i on će, bez sumnje, imat utisak da se njegovo izlaganje pomno prati, kazo je Rodžers. Na ovom polju potribno je još istraživanja kako bi bili dati odgovori na mnoga pitanja vezana za komunikaciju. Al ono što će svakako povučenijim osobama bit dobra vist je da fizički kontakt očima nije nužan za dobru komunikaciju u kojoj će se obadvi osobe osićat saslušano.

Naravno, ne triba očekivat da značaj kontakta očima izgubi na značaju zbog jednog istraživanja, ta konvencija je duboko ukorenjena u gotovo svako društvo na svitu, pa tako i naše. Ipak, dobro je čut i glas naučni krugova po ovom pitanju. Tako možemo bolje odredit značaj ovog fenomena u svojem životu i ljudima koje susrićemo.

T. K. M.

USPIH U PROIZOVDNJI VOĆA ZAVISI OD TUŠTA FAKTORA

Podloge za jabuku

Med brojnim činiocima od koji zavisi uspih u proizvodnji jabuke vrlo značajno misto pripada podlogi. Podloge utiču na bujnost voćke, vrime stupanja u plodonošenje, dugovičnost, otpornost na mraz, sušu, parazite i štetočine, na bolju el lošiju prilagođenost voćke različitim zemljišnim i klimatskim uslovima i ko rezultat svega, na rodnost i kvalitet ploda. Ona pridstavlja posridnika izmed plemenite sorte jabuke i zemljišta. Podloga ne samo da utiče na fiziološke procese i habitus jabuke, već se pomoću nje sorta prilagođava uslovima sredine i načinu gajenja. U proizvodnji sadnica jabuke koriste se dvi vrste podloge: generativne i vegetativne.

Generativne podloge potiču od simena i manje su ositljive na nepovoljne ekološke uslove. Sorte okalemljene na generativne podloge u odnosu na sorte okalemljene na vegetativne podloge su bujnije, nisu uniformne po bujnosti, dugovičnije su, kasnije stupaju u plodonošenje, manje rađaje i daju plod lošijeg kvaliteta.

Vegetativne podloge su nastale bespolnim razmnožavanjom i osetljivije su na nepovoljne ekološke uslove. Sorte okalemljene na vegetativne podloge u odnosu na sorte okalemljene na generativne podloge su uniformne po bujnosti, slabije bujnosti, brže reaguju na agrotehničke mire, ranije stupaju u plodonošenje, daju veće i redovnije prinose i plod boljeg kvaliteta.

Kadgod su za proizvodnju sadnica jabuka korišćene skoro isključivo generativne podloge, al prilaskom na intenzivnu proizvodnju, gustina sadnje se znatno povećala, sve više se koriste vegetativne podloge, prvenstveno manje bujnosti.

Šumska - divlja jabuka (Malus sylvestris Mill.). Rasprostranjena je gotovo u svim krajovima naše zemlje do 1.200 m nadmorske visine. Bujna je i dugovična. Ima više varijeteta i formi, koji se razlikuju po bujnosti, krupnoći, obliku i ukusu ploda i drugim osobinama. Njezin plod je kiso. Sadrži puno pektinski materija – služi i za priradu. Stranooplodna je, daje neujednačene sejance. Sorte kalemljene na sejance divlje jabuke kasnije prorode (bujne sorte tek u petoj-šestoj godini), daju sitnije i manje obojene plodove neg kad su kalemljene na vegetativnim podlogama. Dobre strane ove podloge su što je dosta otporna na mraz i sušu, mož se koristit za podizanje manje intenzivni zasada, ko i zasada na slabijem zemljištu jel razvija dublji koren. Ipak, i u ovim slučajovima pridnost triba dat bujnijim vegetativnim podlogama (npr. MM 111 ili A 2).

Najvažnija podloga za jabuku u savrimeno gustim zasadima je M 9, za njom dolaze M 26 i MM 106.

Podloga M 9. M 9 spada u grupu slabo bujni podloga za jabuku. Sorte jabuka na M 9 su bujnije nego na M 27 a slabije bujnije nego na M 26. Podloga M 9 je vrlo pogodna za intenzivne sisteme gajenja (gusta sadnja). Sorte jabuke na M 9 rano prorode (u drugoj, a najkasnije u trećoj godini), a zatim redovno i obilno rađaju. Plodovi sorata jabuke na M 9 su krupni, lipo obojeni, privlačni i štogod ranije sazrivaje neg na drugim vegetativnim podlogama. Zasadi jabuke na M 9 žive 25 do 30 godina. Podloga M 9 je otporna prema suši. Dobro se prilagođava različitim tipovima zemljišta. M 9 obrazuje zadebljanje (guku) ispod spojnog mista sa plemenitom sortom jabuke. M 9 stvara korenove izdanke u zasadu. Sorte jabuka na M 9 , u savrimenim gustim zasadima gaji se od 1.000 do 2.500 voćaka po hektaru. Savrimena intenzivna proizvodnja jabuke počiva u velikoj miri na M 9.

M 9 T 337. poriklom iz Holandije, klon podloge M 9 daje odličnu kruponoću plodova i visoke i stabilne prinose. Danas je ova podloga najrasprostranjenija i najomiljenija med proizvođačima u Evropi. Stabla okalemljena na ovoj podlozi se ponašaju slično ko ona okalemljena na podlozi EMLA 9. Ova podloga izaziva ranije stupanje na rod, a plodovi gajeni sorti su krupni. Smatra se da je za nijansu slabije bujna od EMLA 9. M-9 T 337 je otporna na rak korenovog vrata, al je ositljiva na pepelnicu.

M 9 EMLA. Podloga M 9 EMLA pridstavlja klon podloge M 9 i vodi poriklo iz Velike Britanije, odnosno iz instituta u East Malling-u. Pošto je primećeno da je standardna podloga M 9 sve više bila zaražena virusima, raznim postupcima je dobijen klon EMLA 9 koji je oslobođen od virusa Sorte kalemljene na ovu podlogu su za nijansu jače razvijene u odnosu na one kalemljene na standardnu M 9 podlogu. Ova podloga indukuje ranije stupanje na rod, dok su plodovi krupni i ranije sazrivaju, pogotovo u ranijim fazama života. Dobro se ponaša u različitim zemljišnim uslovima. Podnosi teška i vlažna zemljišta, dok se dobro ponaša i na suvim, lakim zemljištima. Pošto je koren plitak i lomljiv, potribna je potpora. Otporna je prema raku korenovog vrata, dok je osetljiva na pepelnicu i na bakterioznu plamenjaču. Veoma kvalitetna podloga koja se upotrebljava širom svita za podizanje zasada velike gustine. Mogućnost da proizvede plodove bolje veličine i obojenosti, kao i da omogući visoke prinose je čine veoma traženom.

Podloga M 26. Podloga M 26 stvorena je u Engleskoj. Spada u grupu slabo bujni podloga za jabuku. Malo je bujnija neg M 9. Na spojnom mistu obrazuje se zadebljanje (guka). Pogodna je za guste zasade. Otporna je prema mrazevima, pa se mož gajit u područijima s oštrijom klimom. Gaji se od 1.000 do 1.800 voćaka po hektaru.

Podloga MM 106. Podloga MM 106 stvorena je u Engleskoj. Sridnje je bujna vegetativna podloga. Sorte jabuke na MM 106 dosta se dobro ukorenjavaju na stalnom mistu. Jedna je od najbolji podloga za slabo bujne sorte jabuke. Gaji se od 800 do 1.300 voćaka po hektaru.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
Savitodavac PSS Subotica

HMELJ – HUMULUS LUPULUS

Poznat još u starom viku

Hmelj se gaji od VII vika, a njegove blagodeti su bile poznate još u starom viku. Stari Grci i Rimljani su ga koristili ko diuretik, protiv tuberkuloze, za pročišćavanje krvi, poboljšanje sna.

Hmelj je zeljasta trajna biljka iz porodice konoplje-Cannabaceae. Iz debelog korena svake godine se razvija 3-5 mladi novi biljaka visine 3-6 metara. Ona se ko loza obavija oko grmova i drveća el se specijalno sadi na razmake i stavljaje se specijalni štapovi i žice oko koji raste.

Stabljika je obrasla mnogobrojnim sitno-bodljikavim dlačicama kojima se rastući privija uz drva, grm... Listovi su prsnato pljosnati i raspoređeni nasuprot. Listovi su obrasli čekinjastim dlačicama pa su veoma hrapavi.

Hmelj je dvodomna biljka, na jednoj se razvijaju samo muški, a na drugoj samo ženski cvatovi. U industriji piva se koriste samo ženski cvatovi koji su oblika zelene male šišarke.

Na ženskim predlistićima se nalaze lupulinske žlizde.

Samo ženski cvatovi su likoviti, žlizdaste ljuspe hmelja u kojima je lupulin.

Hmelj je veoma rasprostranjen, raste nuz putove, pored vode, u ogradama, el se gaji na plantažama.

Ženski cvatovi se beru krajom lita, kad su potpuno zrili i bogati lupulinskim žlizdama.

Ubrane šišarice se prostru u zasenčeno misto, u tankom sloju i na promaju i tako suše.

Kad su potpuno suve, iz nji dobijamo lupulinske žlizde tresuć ji na situ pa žlizde poispadaju ko zelenkasto-žut, malo lipljiv pra.

Sastav hmelja tj.ženski šišarica je tanini, smola, eterično ulje s humulinom, minerali i flavonoidi.

To su najvažnije materije u hmelju, zbog čeg je i likovit.

Likovitost hmelja

Hmelj ima tri različita likovita dejstva, ko taninska biljka koristi se za podsticanje varenja. Koristi se kod nesanice, kod psihičkog nemira, lakši oblika depresije, kod nepravilne menstruacije zbog estrogenog efekta.

Likovitost hmelja je veoma značajna kod raka prostate, raka dojke, raka jajnika, povišenog nivoa holesterola, tuberkuloze, infekcije bešike, crivni grčeva, kod mukoznog kolitisa-poremećaja varenja. Pokadkad mož pomoć u ličenju čirova na koži ko antibakterijsko sridstvo. Koristi se kod kli-

makterični valunga, za ublažavanje isti.

Zvuči neverovatno, al hmelj mož povećat grudi, pijenje piva od hmelja iz prostog razloga što hmelj ima fitoestrogene. Ispitivanja o ovome su još u toku!

Šišarice hmelja se koriste za punjenje jastuka i dušeka pošto doprinose mirnom snu!

U zvaničnoj medicini hmelj je u upotribi od XIX vika. U prodaji se mogu nać tablete od hmelja koje doprinose rastu grudi kod žena.

Hmelj ublažava zubobolju, izbaciva vodu iz organizma, olakšava teškoće sa mokrenjom, pomaže u ličenju groznice, pomaže u ličenju poremećaja štitne žlizde.

Nuspojave upotribe hmelja

Čaj od hmelja se ne smi dugoročno koristit jer izaziva omamljenost, osip, želudačne tegobe. Ako se uzima u velikim količinama dolazi do trovanja koje prati povraćanje, glavobolja, slaba cirkulacija.

Hmelj se ne priporučiva trudnicama, dojiljama, osobama koje uzimaje hormone i sridstva za umirenje, ljudima koji imaje povećanu stomačnu kiselinu. Ne smi se kombinovat s alkoholom.

Tekst pripravila:
Eva Kovač Pečkai

LIKOVITI ČAJOVI OD HMELJA

Kad je u pitanju čaj od hmelja pripravlja se jednostavno: 2 supene kašičice hmelja prilit s 250 mililitara ključale vode i ostaviti da odstoji 10 minuta. Procidit i zasladit medom. Čaj se pije dok je mlak u malim gutljajima neki 30 minuta, uveče prija odlaska na spavanje.

II način

1 velika supena kašika hmelja prilije se ključalom vodom i posli 5 minuta procidi.

Ovu količinu podilit na 3 dila i pit prija svakog obroka po dio.

Ko ima problema sa želucom potapa hmelj nikoliko sati u ladnu vodu. Samo se smlači i tako pije prija ila.

ČAJ OD HMELJA ZA NORMALIZACIJU RADA ŠTITNE ŽLJEZDE

2 kašičice nane
1 kašičica korena valerijane
1 kašičica šišarki hmelja
1-2 litre vode

Sve biljke prilit proključalom vodom, pit 1-2 šolje, 3 puta dnevno misec dana.

ČAJ OD HMELJA PROTIV NESANICE

60 grama hmelja
20 grama nane
20 grama matičnjaka
1-2 litre vode

Biljke dobro promišat pa 3 velike kašike mišavine prilit vrilom vodom. Ostavit da odstoji 2 sata. Čaj pit 1-2 sata prija spavanja.

ČAJ OD HMELJA ZA ŽENE U MENOPAUZI

100 grama hmelja
100 grama matičnjaka
100 grama žalfije
100 grama lucerke
1 litra vode

4 supene kašike mišavine prilit vrilom vodom. Posli 1-2 sata procidit i ovu količinu popit u toku dana.

ČAJ OD HMELJA PROTIV BOLNE MENSTRUACIJE

100 grama hmelja
100 grama hajdučke trave
100 grama virka
750 mililitara vode

4 supene kašike ove mišavine prilit ključalom vodom, posli 30 minuta prociidit i pit u malim gutljajima.

Hmeljom se mogu dopuniti čajovi za varenje i kod žučni problema.

JOŠ JEDAN KASAČKI SPEKTAKL NA SUBOTIČKOM HIPODROMU

Imoli okršaj generacije

U Subotici je održan još jedan kasački spektakl, 92. izdanje „Srpskog kasačkog Derbija". Trka života bila je izuzetno zanimljiva, okupila je deset kasača, a najviše umišnosti imali su **Imola** i **Branko Skenderović**.

Prvi „Derbi" trofej Skenderović je osvojio u finišu, a u borbi za titulu bio je s grlom **Alfa Varenne** i **Stanom Pejić Tukuljac** koji su na kraju osvojili treće misto, dok je do drugog mista došlo grlo **Paladino**, s vozačom **Borisom Kečenovićom**. Veći dio trke na čelu je provo dvojac Alfa Varenne i Stana Pejić Tukuljac, pa se činilo da će titula po prvi put u istoriji ove trke otić u ruke vozača – žene. U nikoliko navrata odbijali su napade grla **Saphir AT** i prošlogodišnjeg vozača „Derbi" pobidnika, **Josipa Gabrića**, a kad je Saphir poskočio u galop i zaslužio diskvalifikaciju, ostalo je da se vidi šta mož Imola. Ispostavilo se, uskoro, da mož tušta. Finiš je proteko u apsolutnoj dominaciji ove četvorogode kobile koja je lako obašla prva favorite, al i odbila napad favorita iz senke, grla Paladino i vozača Borisa Kečenovića.

Branko Skenderović

Posli „Derbija" i čestitki od najbliži, Skenderović je „srebrnu potkovicu", trofej primio s iskrenim suzama – radosnicama. Bila je to najvridnija nagrada nakon što dvi godine nije mogo vozit kasače. Imola je nagrađena tradicionalnim prikrivačom za konja, al i možda najupečatljivijim priznanjom – lovorovim vincom oko vrata. Najvridnije nagrade uručili su **Tivadar Bunford**, pridsidnik Skupštine Grada Subotice, **Stevan Maširević**, pridsidnik Skupštine Udruženja za kasački sport Srbije, **Miodrag Zagorac**, pridsidnik Konjičkog kluba „Bačka"...

Kako su Imola i Skenderović osvoji i „Probni Derbi", ako osvoje i „Revanš Derbi", onda će moć da se pofale ritko viđenom titulom – triplom krunom.

Naredno okupljanje na trkalištu u Subotici zakazano je za 15. septembar, a biće to sedmi trkački dan u sezoni.

N. S.

SEVER BAČKE BIO DOMAĆIN VELIKOG FUDBALSKOG TURNIRA

Trofej grada Subotice

Gradski stadion u Subotici je prošlog vikenda bio pripun dice koja su učestvovala na trećem međunarodnom fudbalskom turniru za mlađe kategorije „Trofej grada Subotice". Cio program organizovali su Fudbalski klub „Spartak Ždrepčeva krv" i Agencija Inter sport, a zajedno su okupili gotovo 100 ekipa u šest starosni kategorija.

Rezultati po kategorijama, **do 7 godina**: Spartak (Subotica), Feniks (Šabac), Omladinac (Novi Banovci), najbolji strelac: Kosta Pavlović (Feniks), najbolji golman: Strahinja Cvetanović (Spartak), najbolji igrač: Ilija Sarić (Spartak), **do 8 godina**: Bolesnikov (Novi Sad), Ačko (Doboj), Sporto (Zrenjanin), najbolji strelac: Nenad Lukić (Bolesnikov), najbolji golman: Aleksa Pavićević (Bolesnikov), najbolji igrač: Danilo Marković (Ačko), **do 9 godina**: Vojvodina (Novi Sad), Arena (Subotica), OFK Vršac (Vršac), najbolji strelac: Gligorije Šokčić (Vojvodina), najbolji golman: Andrej Miković (Arena), najbolji igrač: Vuk Rakita (Spartak), **do 10 godina**: Partizan (Beograd), Crvena zvezda (Beograd), Arena (Subotica), najbolji strelac: Andrija Matić (Crvena zvezda), najbolji golman: Milin Bajić (Arena), najbolji igrač: Petar Mićić (Partizan), **do 11 godina:** Spektar (Sombor), Stars (Gradiška), Proleter (Zrenjanin), najbolji strelac: MirzaTiro (Velež), najbolji golman: Nikola Ćutilo (Stars), najbolji igrač: Vojin Mišković (Spektar), **do 12 godina:** Spektar (Sombor), Petrika (Novi Sad), Stars (Gradiška), najbolji strelac: Dragan Pejić (Stars), najbolji golman: Nemanja Kovačev (Spektar), najbolji igrač: Anđelko Pavlović (Spektar).

Za najbolje med najboljima organizatori su pripravili i posebne poklone. Tako je za najperspektivnijeg igrača turnira proglašen **Lazar Veselica** iz Spartaka, za šta je dobio dres **Mijata Gaćinovića**, dok je dres **Dušana Tadića** zaslužio **Dragan Peić** iz Starsa iz Gradiške, najbolji igrač turnira.

Milin Bajić, najbolji golman u kategoriji do 10 godina, za „Bunjevačke novine" kaže da je bilo lipo igrat protiv najbolji ekipa iz regiona, te dodaje:

– Arena je osvojila treće misto, a ako se pogleda da su isprid nas bili samo Partizan i Crvena zvezda, onda je jasno da moramo bit zadovoljni. Treće misto u ovakoj konkurenciji je zdravo dobar rezultat. Što se posebnog priznanja za najboljeg golmana tiče, ja sam samo dao sve od sebe u svakom meču, trudio se da pomognem svojoj ekipi odbranama, baš ko što su i meni pomogli moji drugari koji su se trudili da napadači protivnika ni ne dođu do prilike da postignu gol – ističe Bajić.

Milin Bajić

Horoskop za septembar

Poso: Prid vama je dinamičan period u kojem ćete bit u priliki dokazat se na poslovnom planu u više navrata. Ne očekivajte potpunu podršku radnog okruženja jel će bit i ljubomorni.
Ljubav: Potrudite se period prid vama iskoristit za usklađivanje odnosa s voljenom osobom.
Zdravlje: Izbigavajte stres.

Poso: Trudićete se svima izać u susrit i opravdat svačija očekivanja, al ćete brzo uvidit da to ne samo da nije lako već nije ni nužno. Poradite na svojim prioritetima misto tuđim.
Ljubav: Odnosi s partnerom nisu idealni, al se vi nadate da će vrime uradit ono što je vaš posо. Divanite otvoreno o svemu.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Iako ste predani u svojem radu, nailazićete na brojne komplikacije u ostvarivanju zacrtani ciljeva. Sve bi vas to moglo obeshrabrit, al ne zaboravite da su vaši problemi prolazne prirode.
Ljubav: Idealizujete voljenu osobu i tako od nje očekivate često i ono što nije realno ostvarivo.
Zdravlje: Bolovi u leđima.

Poso: Imate plan i potribnu energiju doć do uspiha, al vam nedostaje podrška okruženja što će na vas uticati negativno. Oslonite se u što većoj miri na sopstvene snage u ovom periodu.
Ljubav: Svoja osićanja ne bi tribali čuvat za idealne trenutke koji nikad neće doći, učinite za prominu izabrani trenutak idealnim.
Zdravlje: Česte, al blage glavobolje.

Poso: Težite dominantnoj ulogi u svemu što odredite ko prioritet, to vam drugi neće lako oprostiti, a mogli bi bit označeni i ko kogod s kime nije moguće sarađivat. Potražite kompromisno rišenje.
Ljubav: Očekivanja voljene osobe često će privazilazit vaše mogućnosti, prija svega zbog manjka slobodnog vrimena.
Zdravlje: Bolovi u nogama.

Poso: Jasno ste definisali šta želite postignit, al ni sami niste sigurno kako sve to i ostvarit. Srića i naklonost planeta u ovom periodu biće vam prominljiva, pa spram tog i očekivajte take rezultate.
Ljubav: Ovo je idealan period da s voljenom osobom usaglasite sve što je u proteklom periodu bilo sporno izmed vas.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Imate dobre ideje i viziju, al za realizaciju je potribno tušta više, potražite u sebi liderske sposobnost jel će vam ona u periodu koji slidi bit najpotribnija.
Ljubav: Zatvarate oči prid propustima voljene osobe, nadajuć se da će te tako sačuvat sklad koji je na zdravo krhkim nogama.
Zdravlje: Konzumirajte raznovrsniju ranu.

Poso: Široke ste ruke i rado izlazite u susrit onima koji nisu uspišni ko vi, što se u njevim očima ne doživljava ko dobronamirnost već slabost. Na vama je da taki odnos prominite el prikinete.
Ljubav: Iako ste polovično posesivni, voljenoj osobi ostavljate dovoljno slobode. Pazite da ta ista sloboda ne bude svaćena zdravo za gotovo.
Zdravlje: Čest umor i bezvoljnost.

Poso: Želite podilit svoj uspih s drugima, a med njima ima i oni koji bi ga rado pripisali sebi. Entuzijazam koji imate teško će prihvatit vaša okolina, al i ljudi na koje ste ranije mogli računat.
Ljubav: Unesite više živosti i dinamike u partnerski odnos s voljenom osobom.
Zdravlje: Brz i čest umor.

Poso: Na poslovnom planu stvari će ić uzlaznom linijom u periodu prid vama. To ipak ne bi tribali svatit ko imunost na pogriške i neuspihe u izazovima koji vas čekaje.
Ljubav: Moraćete donet odluke koje će dugoročno definisat vaš odnos sa voljenom osobom.
Zdravlje: Unosite više vitamina u organizam.

Poso: Napridovaćete tempom koji vam često neće ostavit vrimena ni prostora revidirat svoje korake, a ni da ih valjano planirate. Ovo se posebno odnosi na rođene u drugoj i trećoj dekadi.
Ljubav: Spremni ste na mnoge kompromise sa voljenom osobom kako bi ostvarili sklad, al od vas se traži i ono na šta niste spremni.
Zdravlje: Bolovi u leđima.

Poso: Lako gubite korak s onim što se od vas očekiva, pa su i rezultati lošiji od očekivanog. Period prid vama biće naklonjen samo onima koji od ranije imaju planove i znaju kako ih ostvarit.
Ljubav: Niste priviše zahtivni kad su partnerski odnosi u pitanju, al i vi imate svoje kriterijume. Voljena osoba vam to često zaboravlja.
Zdravlje: Stomačne tegobe.

T. K. M.

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

350 dinara

1.500 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možte naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

XVIII FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA

PROGRAM XVIII FESTIVALA BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA

10. septembar *(utorak)* 2019. godine

17:00 sati - Bajsko groblje u Subotici

Polaganje cvića na grob pop Paje Kujundžića, povodom obilužavanja 160 godina od rođenja.

19:00 sati - Hol Otvorenog univerziteta u Subotici, II ulaz

Svečano otvaranje XVIII FBNS 2019. i
izložbe „POP PAJO KUJUNDŽIĆ I NJEGOVA BORBA ZA BUNJEVAČKI MATERNJI JEZIK"
Promocija kataloga i zbornika XVIII FBNS 2019.

11. septembar *(srida)* 2019. godine

19:00 sati – Svečana sala Otvorenog univerziteta u Subotici, II ulaz

Projekcija dokumentarnog filma

„BUNJEVAČKO PITANJE - PAJO KUJUNDŽIĆ"

Produkcija: BKC „Bajmok" - Režija: Branko Pokornić.

12. septembar *(četvrtak)* 2019. godine

19:00 sati – Otvoreni univerzitet, Subotica, sala 213

Naučna tribina

U organizaciji BEIC „Ambrozije Šarčević"

„TRADICIJA I MODERNO - DUŽIJANCA"

Pridavači:
prof. dr Aleksandar Raič
prof. dr Saša Marković
dr Suzana Kujundžić Ostojić

13. septembar *(petak)* 2019. godine

19:00 sati – Svečana sala Otvorenog univerziteta u Subotici, II ulaz

Muzičko veče

„ČUVARI BUNJEVAČKE MUZIČKE BAŠTINE"

(Čuvari bunjevačke pisme – „Bunjevke" – 3 dio) *- U organizaciji UG „Bunjevačka kasina" - Subotica*

Pridavači: ***Tamara Babić i Antuš Romić***

U muzičkom dilu programa učestvuju: solista Tamara Babić i tamburaški orkestar KUDŽ „Bratstvo"

Svečano zatvaranje festivala – „BUNJEVAČKI BAL"

Bal se otvara balskim bunjevačkim kolom kojeg će odigrat folklorci:
KUDŽ „Bratstvo", KUD „Aleksandrovo" i BKC „Tavankut" uz pratnju tamburaškog orkestra KUDŽ „Bratstvo".

KUD „Bunjevka" - Subotica, Marije Bursać 8. / Tel: 060 05 72 210 / email: kudbunjevka@gmail.com

Festival sufinansirali:

Republika Srbija Ministarstvo kulture i informisanja

Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne zajednice.

Grad Subotica

Nacionalni savet Bunjevačke nacionalne manjine

Festival podržali:

UK „Centar za kulturu Bunjevaca"

NIU Bunjevački informativni centar

Bunjevački media centar